

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

REDAKTÖR: **LOTTE DAHLGREN**

INNEHÅLL:

Kung Oscar II †.

LOTTE DAHLGREN, Slutord.

Äktenskaps rättsverkningar enligt gällande tysk lag.

MARIA AROSENIUS, Rudyard Kipling som kvinnoskildrare.

ANN MARGRET HOLMGREN, FÖDD TERSMEDEN, Kvinnornas rösträttsarbete i Sverige 1907.

ELINOR SEATON, Kvinnlig uppfostran i England. Ur ett bref till Dagny.

Litteratur: L. D. Kvinnornas almanack. — A. U. Kvinnorna i Björnssons diktning af ÅGOT GJEMS-SELMER. — F. E. Mot höjden af ANNA H—M PREINITZ. — E. K—N, Det röda inslaget af MARIKA CEDERSTRÖM.

A. C. Ett inlägg med anledning af Solidar III. (Insändt).

Föreningsmeddelanden: Stipendieinstitutionerna. — Skrifvelse i de kvinnliga e.o. lönefråga. — Från Förbundskretsarna m. m.

Post Skriptum. Föreningen Dagny bildad.

Från skilda håll: Telegrafisternas pensionsfråga m. m.

Innehållsförteckning.

Hämorrojder

och magsjukdomar uppträda ofta i förening med och såsom en följd af trög afföring. På grund af egenkaperna att verka uppriskande och smärststillande samt fördelande vid blodstökningar vinner Salubrin oafbrutet en allt vidsträcktare användning både till utvärtes behandling och till lavemang vid fall af hämorrojder och trög afföring samt till värmande omslag mot magplågor. OBS! För att kunna göra åsyttad verkan måste Salubrin användas af lämplig utspädning och på rätt sätt; iakttag härvid bruksanvisningen! Salubrin tillhandahålles i Parfym-, Specieri- och Färgaffärer. Partilager hos *Geijer & Co, Stockholm.*

Kvinnliga juridiska byrån

Vallingatan 12.

A. T. 143 23.

Boutredningar, Inkasseringar, Förlikningar, Rättegångar, Egendomsförsäljningar, Affärsöfverlåtelser, Legala handlingars uppsättande, Juridiska uppdrag af alla slag.

Kontorstid kl. 1/2 10—4.

Nya Hushållsskolan.

(för bildade flickor). Grundad 1881.

Föreståndarinna: Fröken H. Cronius.

Nya Hushållsskolors Matsalar

Vestra Trädgårdsgatan 19.

Obs! Särskild matsal för fruntimmer.

FORMULÄR OCH ANVISNINGAR

TILL

ÄKTENSKAPSFÖRORDS UPPRÄTTANDE

UTGIFNA AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET.

Rekvireras från F.-B.-F:s byrå.

SELMA HÄGGLUND,

STOCKHOLM,

HAMNGATAN 38.

Parfumerier & Toilette artiklar,

Hygieniska tandborstar m. m.

Riks. 23 57 och Allm. Telefon 84 07.

Allmoge- Möblemang, lackerade, laserade och målade Möbler i antika och moderna stilar, billiga i vår nya afdelning för allmoge- **Möbler**

H. & F. A.-B. Bröderna Ljunggren.

12 Klara Vestra Kyrkogata, Stockholm.

Målarskolan 38 Smålandsgatan 2 tr.

Lektioner gifvas dagligen uti Akvarell-, Gobelin-, Olje- och Porslinsmålning, Gyllenläder och Läderplastik.

Anmälningstid 10—

Telef. Brunkebg 62.

Obs! Välsorterad lager af Porslin samt färger för målning. Bränning af Porslin utföres.

Emma Nordberg & Augusta Peterson.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning

(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och till handahåller deponenten inflyttna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om in-teckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att in-teckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad in-teckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

AKTIEBOLAGET INGEBORG HALLINS BRODERIAFFÄR

rekommenderar sitt rikhaltiga lager af konstnärliga, uppritade och påbörjade broderier.

Största urval af alla färgnyanser i Silke och Garn.

Uppritade broderimönster och namn.

Originalmönster till alla broderier, utförda af konstnärer, fås på beställning.

Originalstatyetter och Antikviteter.

Elever emottagas.

Order expedieras äfven till landsorten.

Aktiebolaget Ingeborg Hallins Broderiaffär,
Grefgatan 40, Stockholm.

Allm. Telefon 220 97.

Anvisningar och formulär

för

Testamentens Upprättande

utgifna af

Fredrika-Bremer-Förbundet

Rekvireras från F.-B.-F:s byrå.

Aug. Magnusson

44, 46 & 48 Vesterlånggatan 44, 46 & 48

31 & 33 Stora Nygatan 31 & 33

(ingång endast från Vesterlånggatan)

STOCKHOLM

Min nya Afdelning

för

Hvita varor

erbjuder odisputabelt största urval af:

Duktyger, Handdukar, Linnelärfster
och alla slags **Hvita Väfnader.**

Almedals, Norrköpings (Tuppen) och
Gamlestadens samtliga Väfnader
ständigt på lager till *fabrikspris.*

Då helt stycke tages lämnas *extra rabatt.*

All slags Sinnesömnad och Märkning
utföres *omsorgsfullt* å egna Atelierer.

För Utstyrslar ovilkorligen bäst och billigast.

Solida varor. Största urval.

Billigaste priser.

Aug. Magnusson,

STOCKHOLM.

OSCAR II.

Bland alla de stämmor, som i dessa dagar med det offentliga ordet som medium, äga befogenhet att tala i de mångas namn, får ej Dagnys saknas. Något nytt anslag i den samklang af känslor, som, uttryckt i det vackra och så mycket sägande ordet *landssorg*, nu genombrusar vår nation, kunna vi visserligen ej gifva, men starkare än någonsin känna vi inför en historisk tilldragelse som den nyss timade vår del i det stora hela och en maning att med några ord äfven ge en kvinnornas tribut åt den hädangångna landsfaderns minne.

När konung Oscar II *söndagsmorgonen den 8 december 1907* lade sitt hufvud, tyngdt af år och mödor, för alltid till ro, kan med sanning sägas, att ett väl fylldt blad i vår historia vändes. Och i hela den långa följd af utvecklingsskeden och nydaningar, som vårt land genomgått under de 35 år det styrts af Oscars milda spira, har väl intet område mer genomgripande omskapats än kvinnornas. Under denna monarks regeringstid har inom kvinnans värld intet mindre än en revolution åvägabragts, en af dessa tysta och oblodiga men till sina verkningar så betydelsefulla omhvälfningar, som komma sekelgamla föreställningssätt och fördomar att störta samman som korthus. Man jämföre blott den svenska kvinnan 1872 och 1907! Hela vår saks guldålder ligger innesluten inom denna — historiskt sedt korta, fast efter mänskliga mått betydande — tidrymd af 35 år.

Härmed är det naturligen ej meningen att hafva sagt, att kung Oscar genom sitt personliga inflytande gifvit direkt stöd åt

den reformbyggnad, som våra lagstiftares vidsynthet och rättskänsla uppfört åt oss. En konung, en kvinnorörelsens befrämjare, är en sammanställning, som ännu ej ingått ens i den mest entusiastiska och troende kvinnosaksväns medvetande.

Men om detta är sant, är det icke mindre sant, att kung Oscar i sin ställning till den moderna kvinnoemancipationen stod himmelsvidt skild från sin frände på den tyska tronen, hvilken genom sina världsbekanta kejsarord om de trenne *K-na* velat reducera den kvinnliga befogenhet inom en föräldrad tids snäfvaste gränser. Nej, därtill var han, den så mycket äldre mannen, alltför frigjord från trångbröstade fördomar, konventionell konservatism och napoleonskt kvinnoförakt. Kung Oscar var en alltför allmänt mänskligt kännande och tänkande man för att icke med vaket förstående följa allt, som arbetade sig fram i tiden och för att ej skänka sitt erkännande äfven åt kvinnornas berättigade frihetssträfvanden.

Äfven till en så *ny* tjugondesekelsrörelse som den kvinnliga rösträttsaken förhöll sig konungen öfvervägande sympatisk, och vi torde ej misstaga oss däri, att kung Oscar II var den första och hittills ende monark, som i enskild audiens mottagit en politisk kvinnodeputation och med intresse och välvilja lyssnat till dess andraganden. Det är nu föga mer än ett år sedan (9 okt. 1906) kvinnornas representanter för sitt lands konung fingo framlägga sina önskingar och af honom mottaga den uppmuntrande försäkringen, att det skulle vara honom en glädje, om det förunnades honom att upplefva den dag, då kvinnorna blefvo delaktiga af full medborgarrätt.

Detta blef honom ju icke förunnadt. Men för alla de omätligt stora vinningar för vårt släkte, som för öfrigt kunna skrivas på kung Oscars regeringstids konto, för hans varma hjärta, hans oafåtliga sträfvan att lyckliggöra sitt folk, hans många lysande, på en gång kungliga och sant mänskliga egenskaper, vörda och välsigna vi hans minne.

15 december 1907.

Slutord.

Med detta häfte, det sista af sin 22:dra årgång, säger *tidskriften Dagny* sina vänner och läsare ett tack och farväl.

Att detta farväl ej innebär ett sträckande af vapnen, utan tvärtom en öfvergång till ett högre utvecklingsstadium, däri ligger onekligen en stor tillfredsställelse, som fräntager afskedet mycket af dess bitterhet. Men då, i och med den förestående omdaning, den nuvaranda redaktionen, efter att i 17 år ha ledt Dagnys öden, i enlighet med sin egen önskan träder tillbaka för att lämna plats åt yngre och friskare krafter, är det själfallet, att det sista af de små blå tidskriftshäften med Dagnys namn, som sändes ut i världen, innesluter ett afskedstagande och ett tack för god vakt.

Det är på en ganska afsevärd ålder Dagny, hvilken nu slutar som tidskrift, kan hänvisa. Dess första utgifningsår var 1886, då Dagny, såsom organ för det nybildade Förbundet, intog sin ställning som offentligt språkrör för den svenska kvinnofrågan, en ställning, som »Tidskrift för hemmet» under 26 år med så stor heder innehåft. Som bekant var Dagny en direkt fortsättning på denna tidskrift, hvilket ju gör, att samma representant under nära fem decennier fört vårt släktes talan i den svenska pressen. I dessa båda publikationers årgångar, tillsammans omfattande 48 band, ligger också hela den svenska kvinnorörelsens historia innesluten.

Hvad den personliga ledningen beträffar, har man under årens lopp ej att anteckna många ombyten. Samma öfverlägsna och erfarna ledarinna, som själf skapat »Tidskrift för hemmet» och under hela dess utgifningstid fört den framåt, stod Dagny bi under de tre första betydelsefulla åren af dess tillvaro. Tyvärr förmådde fru Adlersparres fysiska krafter ej hålla jämna steg med vitaliteten hos hennes ande, efter de tre årens förlopp öfverlämnade hon därför det redaktionella arbetet åt den kända författarinnan fru Amanda Kerfstedt, hvilken åter efter två år nedlade sitt mandat. Sedan denna tid, d. v. s. från år 1891, har undertecknad haft förtroendet att utgifva Förbundets tidskrift, det första året dock under skyddet af en redaktionskommitté. Detta i korthet en rekapitulation af den del af Dagnys historia, som rör den ansvariga ledningen. Vid sidan af densamma har dessutom stått utmärkta

krafter, som till skilda tider lämnat tidskriften stadigvarande värderik hjälp.

* * *

Naturligen står man ej inför nedläggandet af ett mångårigt arbete, hvilket blifvit en kärt, utan att man söker för sig göra upp slutsumman af detta arbetes resultat. I förgrunden träder då den nedslående känslan af att ett stort svalg är befästadt mellan det man *velat* och det man *mäktat*. En verksamhet, hvilken måste räkna med så materiella medel som publicitet för att nå ideella mål, är nog mer än de flesta ägnad att beröfva sina utöfvare den segervissa framgångens illusioner, i all synnerhet om den blifvit förlagd inom ett så föga populärt fack som kvinnofrågan, styfbarnet i kulturfrågornas familj. Vi hålla likväl före, att det kritikens korsdrag, som Dagny i likhet med hvarje offentligt företag utsatts för, ej blott haft en förlamande utan äfven en hälsosam verkan och att, trots brister och misstag, dess sträfvanden icke varit förgäfvne. Och har, som vi älska att tro, Förbundets tidskrift gjort en insats i vår kultur af ett bestående värde, bör det främst sökas i de idéer, för hvilka den kämpat, något som så att säga fått officiell bekräftelse genom det sedan ett par år oss tillerkända statsanslaget å 1,000 kr.

I det stora hela anse vi oss därför berättigade att vid slutuppgörelsen konstatera ett godt resultat.

Att detta icke kunnat uppnås utan biståndet af många samverkande krafter, är den nu afgående ledaren den första att med ödmjuk tacksamhet erkänna. I främsta rummet vill hon då sätta Förbundets styrelse, hvilken med aldrig svikande förtroende, välvilja och öfverseende gifvit redaktionen sitt stöd, särskildt dem af dess medlemmar, som stått densamma nära som arbetskamrater och hvilkas trogna samarbete och beredvilliga hjälp alltid kunnat påräknas. En mäktig faktor att föra publikationen framåt har naturligen de många tillfälliga arbetskrafterna varit, hela den långa och lysande rad af författarinnor och författare, hvilka inskrifvit sina namn på tidskriftens blad och i skilda ämnen och under skilda former förfäktat dess sak. Till alla dessa: beskyddare, befrämjare, medarbetare och hjälpare, genom hvilka arbetet gjorts redaktionen lätt, hembäres härmed ett varmt tack, hvari till sist inneslutas alla prenumeranter och läsare, som skänkt Dagny stödet af sin sympati och sitt intresse. Äfven om det varit önsk-

värdt, att Dagnys stämman ägt förmågan att tränga längre än den gjort, har dock under årens lopp månet uppmuntrande ord från vår läsekrets rundt om i bygderna nått oss, lika många kärkomna och högt skattade bevis för att dess ord ej helt och hållet förklingat ohörda.

* * *

Men, vi upprepa det, detta är ej ett verkligt farväl. Med personförändringen och ombyte af utgifningsform följer ej att Dagny sänker sin flagga. Tvärtom, den kommer under den nya ledningen otvifvelaktigt att svaja med friskare fart, ehuru det blir öfver en byggnad, uppförd efter en annan tidsenligare och vidlyftigare plan. Det är blott det äldre, som med vaken blick för tidens kraf ger plats för det yngre, hvaråt det för öfrigt lämnar i arf sitt namn, sina goda traditioner, sin fasta grund samt följer med sina bästa välönskningar.

Stockholm, 20 december 1907.

Lotten Dahlgren.

*
—————

Äktenskaps rättsverkningar

enligt gällande tysk lag.

Fredrika-Bremer-Förbundets kommitté för lagfrågor har för afsikt att låta publicera kortfattade redogörelser för de bestämmelser, som gälla i andra länder rörande äkta makars egendomsförhållanden och därmed sammanhängande frågor. Början göres här nedan med *tysk rätt*.

* * *

I tyska riket voro under 1800-talet de genom äktenskap grundlagda rättsförhållandena reglerade genom bestämmelser, som för olika landsdelar voro i hög grad skiftande. Enhetlighet på detta så väl som på andra områden af civilrätten skapades först genom antagande af den för hela riket gällande *Bürgerliches Gesetzbuch*, som trädde i kraft med början af år 1900. Här nedan skall i största korthet gifvas en framställning af hithörande bestämmelser i den nya lagboken.

I fråga om makarnas personliga rättsförhållanden gäller, att mannen har afgörandet i allt, som rör det äktenskapliga samlifvet, särskildt äger han bestämma i fråga om hemvist och bostad. Om emellertid mannen missbrukar denna sin bestämmanderätt — *die eheherrliche Gewalt*, — äger hustrun söka rättelse hos förmynderskapsdomstolen, som i de flesta tyska stater är den vanliga allmänna domstolen af första instans, *das Amtsgericht*.

Hustrun är berättigad och förpliktad att förestå det gemensamma hushållet. Till arbete i hushållet eller i mannens affär är hon förpliktad, därest en sådan verksamhet från hustrus sida är bruklig inom den samhällskrets makarna tillhöra.

Hustrun tillkommer *die Schlüsselgewalt* d. v. s. rådandet öfver husets nycklar, husfrudömet. Hon är berättigad att inom sin husliga verkningskrets företräda mannen: af hustrun företagna handlingar af rättsligt innehåll, sådana som köp af varor, anställande af tjänare etc., blifva bindande äfven för mannen.

Hvad angår makars egendomsförhållanden, *das eheliche Güterrecht*, så bestämmer lagen därutinnan en viss anordning, *das gesetzliche Güterrecht*, som inträder i hvarje fall, då icke annat mellan makarna öfverenskommit.

Men vid sidan af denna lagbestämda anordning gäller friheten för makar att genom aftal sins emellan annorlunda ordna de inbördes egendomsförhållandena. Sådant aftal kallas *Ehevertrag* och betecknas här nedan med uttrycket äktenskapsförord, därvid dock är att märka, att det tyska *Ehevertrag* i fråga om de ämnen, som lagligen kunna vara föremål för aftal, medgifver vida större frihet än det svenska äktenskapsförordet.

Den lagbestämda anordningen af makars förmögenhetsförhållanden är förvaltningsgemenskap: *Verwaltungsgemeinschaft, der Güterstand der Verwaltung und Nutzniessung des Mannes*.

Vid bestående förvaltningsgemenskap är mannens förmögenhet strängt skild från hustruns. I äktenskapet finnes ej någon egendom, som är gemensam, d. v. s. till följd af äktenskapets ingående blir makarnas gemensamma tillhörighet. Men den egendom, som hustrun vid äktenskapets ingående inför i boet, *das eingebrachte Gut*, blir ställd under mannens förvaltning och mannen får åtnjuta afkastningen däraf. Hustrun är emellertid fortfarande ägare till ifrågavarande egendom. Mannen är skyldig att

förvalta densamma med omsorg och vid anfordran lämna hustrun uppgift om förvaltningens ställning. Mannen har ej rätt att utan hustruns samtycke afyttra af hustrun införd egendom. Till den införda egendomen räknas ock hvad hustrun under äktenskapet förvärfvar med visst undantag, hvarom nedan.

Den af mannen förvaltade egendomen består således af två förmögenhetsmassor, dels mannens egendom och dels den af hustrun införda egendomen. Men i boet finnes därjämte en tredje art af egendom: *das Vorbehaltsgut*, den hustrun förbehållna egendomen, som är undantagen från mannens förvaltning. Denna egendom, som hustrun således äger förvalta och hvaraf hon får åtnjuta afkastningen, är af olika slag: dels saker, som äro bestämde till hustruns personliga bruk, såsom kläder, smycken, arbetsredskap, dels hvad hon förtjänar genom eget arbete eller genom att själfständigt drifva ett näringsyrke, dels hvad som genom äktenskapsförord förklaras vara förbehållen egendom, dels slutligen egendom, som hustrun erhåller genom arf, testamente eller gifva med villkor att egendomen skall vara hustrun förbehållen. Hvad förbehållen egendom afkastar eller hvad som sättes i dess ställe, blir ock förbehållen egendom.

I fråga om ansvarigheten för skulder i makarnas bo gäller som regel, att den af hustrun införda egendomen icke svarar för mannens gäld, men väl för hustruns, så att hustruns fordringsägare, utan hinder af mannens förvaltning, kunna hålla sig till denna egendom.

Hustrun kan yrka på förvaltningsgemenskapens upphörande: då mannen är synnerligen vårdslös i förvaltningen, då mannen eftersätter sin plikt att underhålla familjen och då mannen förklaras omyndig; vidare upphör gemenskapen, då mannen kommer i konkurs. När egendomsgemenskapen sålunda upphäfves, är mannen skyldig att till hustrun utgifva hennes egendom samt redovisa för förvaltningen af densamma.

Som nämndt tillstodjer den tyska rätten i mycket stor utsträckning ett ordnande af makarnas inbördes förmögenhetsförhållanden genom öfverenskommelse makarna emellan — »äktenskapsförord». Äfvenså kan genom sådan öfverenskommelse efter äktenskapets ingående den mellan makarna bestående förmögenhetsanordningen upphäfvas eller ändras. För enkelhetens skull

uppställer lagen som typer tre särskilda hufvudformer af denna aftalsmässiga förmögenhetsanordning.

Den första af dessa former är *die allgemeine Gütergemeinschaft*, allmän egendomsgemenskap. Mannens förmögenhet och hustruns förmögenhet äro då icke från hvarandra skilda, som vid förvaltningsgemenskapen, utan förenas till en makarna gemensamt tillhörig massa — *das Gesamtgut*. Till sådan samfällad egendom hör ock hvad mannen eller hustrun under äktenskapet förvärfvar.

Emellertid behöfver gemenskapen ej omfatta mannens och hustruns hela förmögenhet: vid sidan af den samfällda egendomen kan finnas egendom, som är skild från den samfällda och är endera maken förbehållen — *Vorbehaltsgut*. Till sådan egendom räknas dels den som genom äktenskapsförord förklaras vara mannen eller hustrun förbehållen och dels sådan, som endera maken erhåller genom arf, testamente eller gåfva med villkor att egendomen skall vara samma make enskildt förbehållen. Hvad endera makens förbehållna egendom afkastar eller hvad som sättes i dess ställe blir ock förbehållen egendom.

Som regel gäller, att mannen ensam förvaltar den gemensamma egendomen. Endast vid förfogande öfver egendomen i dess helhet samt i fråga om fastighet och vid gåfva är han skyldig att inhämta hustruns samtycke.

Beträffande ansvarigheten för boets gäld, så häftar den samfällda egendomen för samtliga mannens skulder, vidare för hustruns skulder, som uppkommit före äktenskapet, för skulder som hon gjort med mannens samtycke, och slutligen för sådana af hustrun gjorda skulder, i fråga om hvilkas uppkomst mannens samtycke ej är erforderligt.

Den allmänna egendomsgemenskapen upphör på yrkande af hustrun, då mannen utan hustruns samtycke företager rättshandlingar, som skulle erfordra sådant samtycke, och hustruns egendom därigenom sättes i fara; då mannen i afsikt att bringa hustrun förlust förminskar den gemensamma egendomen; då mannen underlåtit att uppfylla den honom gent emot hustru och barn åliggande underhållsskyldighet och det synes föreligga fara att underhållet ej skall för framtiden komma att ordentligt utgöras; då mannen som slösare sättes under förmyndare eller då genom hans slöseri den gemensamma egendomen löper fara att förskingras; samt slutligen då den samfällda egendomen blir så graverad genom mannens skulder, att därigenom fara uppkommer för

hustruns senare förvärf. Mannen kan yrka på egendomsgemenskapens upphörande, då den samfällda egendomen så graveras genom hustruns skulder, att fara uppkommer för mannens senare förvärf.

Egendomsgemenskapen upphör i och med att domstolens dom i ärendet vinner laga kraft. Därefter gäller, att den ena makens egendom är skild från den andras. Vid upplösning af samfälligheten betalas först de skulder, för hvilka den gemensamma egendomen häftar; därefter delas öfverskottet lika mellan makarna.

Den andra hufvudformen af den aftalsmässiga förmögenhetsanordningen är *die Errungenschaftsgemeinschaft*, d. v. s. gemenskap i afseende på förvärfvad egendom. Denna form betecknar en förmedling mellan förvaltningsgemenskap och allmän egendomsgemenskap. Hvad mannen eller hustrun förvärfvar blir samfälld egendom. På sådan samfälld egendom tillämpas de bestämmelser, som gälla för allmän egendomsgemenskap. Den egendom, som icke förvärfvats under äktenskapet, skiljes i två massor: mannens förmögenhet och hustruns förmögenhet, den sistnämnda ställd under mannens förvaltning utom hvad afser hustruns *Vorbehaltsgut*. — Samfälld egendom blir ock den gemensamma egendomens afkastning.

En förmedlande ställning mellan allmän egendomsgemenskap och förvaltningsgemenskap intager äfven den tredje hufvudformen af den aftalsmässiga förmögenhetsanordningen: *die Fahrnissgemeinschaft*, gemenskap med afseende å lös egendom. Denna form står emellertid närmare den allmänna egendomsgemenskapen, med hvilken den nästan sammanfaller i de tillfällen, då makarna hafva endast lös egendom. Vid gemenskap med afseende å lös egendom kan förmögenheten vara fördelad i fyra särskilda massor: en makarnas gemensamma förmögenhetsmassa, bestående af lös egendom, mannens förmögenhet i fast egendom, hustruns förmögenhet i fast egendom samt slutligen hustruns *Vorbehaltsgut*.

Angående vissa inbördes förmögenhetsförhållanden makar emellan kan anteckning ske i en vid underätterna förd offentlig inskrifningsbok, *das Güterrechtsregister*. Ur detta register kan hvem som helst erhålla utdrag.

Rudyard Kipling som kvinnskildrare.

Det vore synd att säga, att Kipling är någon damernas rid-dare. Redan i det tidiga ungdomsarbetet »The light that failed» blef kvinnan i hjältinnans person underkänd i lifvets mogenhets-pröfning, och det är endast sällan han i sin senare produktion gifvit henne någon väsentlig upprättelse. Den dikt — i cykeln Barrack-Room Ballads — som bär hennes namn, är åtminstone knappast ägnad att göra det. Vanligen framställes hon såsom Eva med äpplet, en snara för mannens fot och en fallgrop i hans väg, vare sig hon f. ö. uppträder i hindostanskans lotus-liknande fägring, med Judy Sheehys (eller O'Gradys) mera erfarna men mera betänkliga tjusningsmedel eller i skepelse af dessa ända in i ålderdomen hejdlöst flirtande anglo-indiska ladies, som Kipling så ofta skildrar.

Utdansade, skandalhungriga och med den anglosachsiska rasens hela oförmåga att omge sitt lättsinne med något slags esprit verka de, åtminstone på afstånd, öfvervägande afskräckande. Mrs Hauksbee, den odödliga urbilden för dem alla, försäkras visserligen upprepade gånger vara »a clever woman», men på läsaren gör hon endast intryck af en sportkvinna i flirt, en »skalpjägarinna», som jag ock vill minnas hon någonstädes kallas. De unga flickorna och fruarna i denna värld ha den förtjänsten att vara unga; att utan snörning hålla den önskade minimividden kring lifvet och att ha de flesta bladen af sitt syndaregister ännu oskrifna, men också föga mer.

Utvärtes sedt är denna societet säkerligen tagen på kornet, men då författaren låter dess damer under timplånga samtal »vän-innor emellan» vända ut och in på sina själar, frestas man en eller annan gång att med de skeptiska mammuttidsmänniskorna i dikten »The Story of Ung» fråga: »But how does the Picture-man know»? — Och detta är anmärkningsvärdt, då det gäller besagde »picture-man», hvars förmåga att hypnotisera läsaren till obetingad tro på allt hvad han finner för godt att gifva honom till lifs eljest ju är rent fenomenal. Hur fyndigt hopkomna dessa samtal än äro, märker man dock en smula konstruktionen.

Går Kipling illa åt lyxkvinnan, som af ren brist på syssel-sättning vid de dödande enformiga, solstekta indiska stationerna drifves att bedraga sin man eller bedraga en annan kvinna på den man,

som med rätta henne tillkommer, så lägger han lika litet fingrarna emellan, då det gäller andra, såsom mera nyttiga betraktade slag af kvinnor. Hvarken missionärens eller barmhärtighetssystemens profession inger honom i och för sig den ringaste respekt. — Den blonda blåögda Lotta, missionärstrun från Heidelberg, som storgråter med hindukvinnan »på det tyska manéret, hvilket inbegriper en myckenhet snytningar», är tecknad med obarmhärtigt skämtlynne, och af de londonska slumstrans gloriå återstå icke många strålar, sedan författaren en stund fått handskas med den. Likväl när man, skrattande mot sin vilja, till sist är nära att bli förargad på honom, fångar han en åter under sin trollmakt genom att med hastigt återvunnet allvar i tonfallet yttra några ord bland de sannaste och bästa, som ännu blifvit sagda om både det ena och det andra verksamhetsområdet. Ord af en kärf och nykter men förstående rättvisa.

Kvinnans medborgerliga kapacitet affärdas med ett par repliker i »The Story of the Gadsbys».

Den värde kaptenen, som står i begrepp att eklatera sin förlofning, har vid en större middag med skamsen och klumpig brutalitet meddelat nyheten åt sin hittillsvarande flamma. Då denna trots tid och plats är nära att ställa till en scen, varnar henne kaptenen ängsligt med att en bekant har ögonen på dem. »Han», utbrister hon passioneradt, »jag hatar honom! Det var han som presenterade dig för mig!» — »Och ändå finns det folk, som vill ge kvinnorna lagstiftningsrätt», reflekterar kaptenen.

Vid en annan middagsbordsscen, denna gång i London, låter Kipling en högröstad kvinnosaksmiss utbreda sig inför en närvarande indier öfver nödvändigheten att reformera deras sennanas. Sjudande af harm öfver förolämpningen men utvärtes saktmodig replikerar denne genom att i österländskt realistiska ordvändningar medlidsamt fråga henne, om hon aldrig benådats med moderskapets lycka.

Moderskapets lycka. Ja, såsom Kipling är en mästertlig skildrare både för och af harn, så sträcker sig hans förstående sympati äfven till mödrarna. Och han har tecknat sådana af de mest skilda typer: Den unga hindostanskan i »Without Benefit of Clergy», som med obeskriflig stolthet förkunnar: »I have born my lord a son», en af de mest betagande kvinnogestalter han någonsin skapat. Den tacksamt lyckliga engelska modern i »The Brushwood Boy», som fått sin store gosse oskadd åter från mili-

tärtjänsten i Indien, prydd med mandomens alla insignier, och som vid sonens hufvudgård i hans ansikte afläser det ordlösa vittnesbördet om ett rent lif, medan de två förtroligt tala samman en hel timme, »såsom moder och son böra, om vårt kejsardöme skall hafva någon framtid för sig».

Eller den öfvergifna kvinnan, som med harm, förtviflan och kärlek till bedragaren kämpande inom sig, ber för sig och sitt ofödda barn:

»Hvad hopp för mig och — det?

— Du vet, att det är ditt! —

Hvart ställa våra fjät?

— Du hör det: ditt och mitt! —

Jag kände allt så tryggt,

Men feg och falsk du är;

På lösan sand jag byggt — — —

Gud, hvad jag har dig kär!*)

Hur är ej moderskärleken förhärliagd i Djungelboken! Man lägge märke till bl. a. den scen, där författaren drifver den psykologiska allegorien så nära det tillåtnas gräns som möjligt, då han låter den vilda modern från skogen, varginnan, följa efter sitt älsklingsbarn Mowgli »för att få se den kvinna, som gaf honom mjölk».

Och denna kvinna sedan, Messua, som slites mellan sin moderliga ömhet mot honom, i hvilken hon anar kött af sitt kött och ben af sina ben, och den okonstlade hednakvinnans ödmjuka dyrkan inför hans gudaliknande mandom.

Moderskänslan är det, som adlar den fåfänga och andligt försoffade mrs Cheyne i »Captains Curageous», och trots allt omger henne med ett visst skimmer, icke blott i de hemkomne sjobjörnarnas utan äfven i läsarens ögon.

Öfver *hustruns* lifsgärning har Kipling rest en lika säregen som gripande minnesvård i den mäterliga dikten »The Mary Gloster».

En selfmade man, f. d. skeppare, nu millionär och ägare till bl. a. 38 lastångare, ligger på sitt yttersta. Han är änkling sedan många år tillbaka, och ende sonen, en universitetsbildad och este-

*) »Mary, pity women». E. Tengströms öfvers.

tiskt intresserad man, som gift sig in i den högre Londonsocieteten, står faderns hjärta så fjärran som möjligt, ehuru han plikt-skyldigast är tillstädes vid dödsbädden. Med ålderdomens omständlighet summerar den sjuke ihop sin lefnads debet och kredit. En outröttlig flit, järnhård viljekraft, merkantil skarpblick och ett tämligen rymligt samvete ha förhjulpat honom till hans nuvarande ställning som »en af finansvärldens furstar», såsom han själfbelåtet citerar efter en tidning. Den karriär han skildrar för sonen är emellertid åtminstone i sin begynnelse ett sannskyldigt hundlif: flytande likkistor att föra, rутten mat och brokiga skeppsbesättningar. Men vid hans sida står hans unga hustru, lika oförskräckt som han, eggande honom, då hans egen ärelystnad är otillräcklig, slitande, sparande, »making a man of him». Under dessa umbäranden födes och dör det ena lilla barnet efter det andra på hafvet, endast den förut omnämnde sonen öfverlever, och då makarna hunnit så långt som till att föra eget fartyg, uppkalladt efter hustrun, Mary Gloster, dukar äfven hon under. De befinna sig i Macassarsundet, och hennes lik sänkes där på fjorton famnars vatten, 118 grader ostlig longitud och 3 grader sydlig latitud, platsen för säkerhets skull noga utprickad på sjökortet.

Där vill nu också den döende hvila. Till det ändamålet har han med affärsmannens förtänksamhet uppgjort ett i minsta detalj utarbetat testamente, enligt hvilket hans lik skall med samma båt »Mary Gloster» föras tvärs öfver jorden till platsen ifråga och sänkas där.

Från sitt tillfredsställda penning- och maktbegär, från den bittra missräkningen öfver sonens i faderns ögon fullkomligt innehållstomma lif och barnlösa äktenskap, från människors fåfänga domar och det egna hjärtats förvillelser längtar den gamle syndaren tillbaka till henne, som utgjort det enda ideala inslaget i hans lifs grofva och fläckade väfnad. Vid sidan af sin ungdomsbrud vill han ligga och bida den dag, då hafvet skall gifva igen sina döda, ty där en människas skatt är, där är — eller bör — hennes hjärta ock vara.

Söka vi i Kiplings diktning efter egentliga hjältinnor, så saknas de nog icke heller, om de än förekomma sparsamt. I novellen »William the Conqueror» har han tecknat en sådan riktigt efter sitt sinne. »Jag tycker om folk, som uträttar någonting», förklarar hon för en af sina försmådda tillbedjare, och dessa ord,

lagda i författarens mun, kunna obetingadt tillämpas på henne själf. William — i hela den 42 sidor starka novellen få vi ej veta hjältinnans verkliga förnamn — är alltigenom en handlingens kvinna: fåordig, beslutsam, praktisk, nyktert hjältemodig utan alla stora later. »Hon sätter icke sin fot på marken, om en häst finns inom räckhåll», och »hon har alldeles upphört att skrifva till sina tanter i England» vid den tidpunkt, då hon presenteras för läsaren, färdig att frivilligt följa sin bror, som är t. f. »distriktsintendent» någonstädes i Indien, till ett af de värsta hungersnöds- och koleradistrikten. Där utvecklar sig berättelsen till en rörande kärlekshistoria mellan William och en maskulin hjälte, af samma sega virke som hon själf. Att rädda hungrande små lif blir bägges förnämsta uppgift på stridsplatsen. »Svarta, vämjeliga små kräk, hvilkas benknor nästan stucko ut genom skinnet, förskräckliga och fulla af sår». William uppföder sina skyddslingar med kondenserad mjölk, hvartill hon högst prosaiskt nödgas låna pengar af hjälten, men denne, Scott, öfvertrumfar henne genom att föda en massa kringströfvande herrelösa getter med den goda säd, som de risätande provinsernas befolkning i sin okunnighet förkastar, och därefter med getmjölken uppföda de hungrande barnen, hvarvid han själf mot sin vilja nödgas uppträda som ett slags öfverherde.

Det hela artar sig till en sannskyldig pastoral, ej mindre verkningsfull därför att ramen utgöres af hungersnödens grinande dödsfall och benknor. Ligapojken Eros drifver obehindradt sitt spel midt ibland mjölkkningsbestyr och lifsmedelstransporter, bland kolera och malaria och hästdoser på 2 gram kina om dagen. Det finnes febrar och febrar, såsom författaren filosofiskt anmärker.

När allt omsider är godt och såsom slutaackord öfver herde-idyllen ljuder änglahälsningen »frid på jorden och människorna en god vilje», ertappas själfva William med att torka en tår ur ögat.

* * *

Den tragiska hjältinnan har i »Badalia Herodsfoot» fått en af sina förnämsta representanter. Från början fabriksflicka i East End blir hon gift med en drinkare, som efter två år skaffar sig ett annat kvinnfolk och försvinner ur Badalias lif öfver hennes sanslösa kropp — han nedtystar nämligen hennes invändningar handgripligen. Hon gör sitt inträde i den välgörande London-

societeten genom att en dag dyka upp inför näsan på pastor Eustace Hanna i portgången till n:o 17 Gunnison Street och berätta honom, att han är ett kräk utan urskillning i fråga om utdelning af allmosor. Badalia, såsom inifrån förtrogen med Gunnison Streets seder och bruk, vet bättre än pastorn, huru mycket eller rättare huru litet af de utdelade allmosorna, som verkligen komma hans skyddslingar till godo, och huru mycket som i stället vandrar till »stampen» och förbytes i brännvin. Hvarpå pastorn, i stället för att ta humör, i Badalia tycker sig finna en lämplig medarbetarska och insätter henne till ett slags välgörenhetskommisarie med distributionsrätt öfver ett återkommande veckoanslag för Gunnison Streets räkning. Badalias stolthet öfver förtroendet känner inga gränser. Hon köper en stor kassabok — hennes öfvade handstil kräfvär utrymme — och häri nedskrifver hon sin krigshistoria i fälttåget mot nöden på ungefär följande sätt:

»Mrs Hikkey, blitt mycke dålig Konjak 3 pence. Mrs Poone förlöst. Redda pengar till te (jag vet att hon drack det pastorn) 6 pence.» o. s. v.

Men det är icke endast Badalias handstil som är oskolad. Hennes hjärta drages med okonstlad lidelse till den man, med hvilken hon sålunda bragts i beröring, utan att ett ögonblick reflektera öfver det svalg, som skiljer dem åt. Först då pastorn visar tydliga tecken till förälskelse i en af slumsystrarna, blir Badalia varse, hur det är fatt med henne själf och på samma gång hur hopplös hennes tysta kärlek i hvilket fall som häst måste hafva blifvit. Hon afstår honom åt den andra och beslutar ädelmodigt att skydda henne undan farorna i hennes kall.

Under tiden sammandrar sig i denna atmosfär af allmänt elände och förvildning ett särskildt ofärdsmoln öfver Badalias hufvud. Hennes afvikne man, som etablerat sig med en ny hustru, Jenny Wabstow, i ett annat fattigkvarter, har med tillhjälp af öl och whisky fortsatt resan utför till delirantens vilddjursnivå. En dag, då brytning skett mellan honom och Jenny för en tredje kvinnas skull, får hans omtöcknade hjärna det infallet att återvända till Badalia, hvilken under hans bortovaro sannolikt torde ha gjort något snedsprång, som kan berättiga honom att utöfva sin husbondemyndighet och afpressa henne de pengar, hvilka ensamma kvinnfolk alltid tyckas vara i besittning af, men som Gud och regeringen förvägra de stackars släpande karlarna. I nödfall känner han sig berättigad att slå henne sönder och

samman, ifall hon under hans bortovaro djärfts lefva ett tadel-fritt lif. Tom återvänder sålunda. En fiende, hvilken Badalia förskaffat sig genom den stränga rättvisa, med hvilken hon utöfvat sitt välgörenhetskommissariat, lämnar honom tjänstvilligt en giftigt uttalad upplysning om pastorn och veckoanslaget. Badalia, som i djupet af sitt hjärta trots allt bevarat en skymt af ömhet för sin oförbätterlige make, ger honom motståndslöst hvart öre hon själf förtjänat, endast veckoanslaget är heligt. Men veckoanslaget är det just Tom med den drucknes envishet vill utpressa af henne.

Katastrofen är oundviklig, och författaren besparar en inga detaljer. Med en rysning lägger man ihop boken, sedan man följt Badalia till hennes blodiga martyrdöd och därpå följande »sju pund femton shillings begrafning — med bärtäcke.»

* * *

Och där, vid den tragiska hjältinnans bår, må denna korta öfverblick lämpligen sluta. Ty Kipling är framför mycket annat fasans mästertolk, och de bilder af lidandet han visar oss bränna sig outplånligt in i minnet, emedan han i likhet med Broder Viktor i den nyssnämnda berättelsen är »en man, tränad att känna lifvet och människohjärtat».

Maria Arosenius.

———— * ————

Kvinnornas rösträttsarbete i Sverige 1907.

Situationen vid årets slut.

De rösträttskämpande kvinnorna i vårt land ha vid det stundande årsskiftet allt skäl att med stor tillfredsställelse se tillbaka på det svunna året. Det ingick i framgångens tecken i det att sammanräkningen på nyåret af namnen under kvinnornas masspetition gaf det lysande resultatet af 142,128 namn.

Alltså var det konstateradt, att minst detta antal kvinnor begärde politisk rösträtt för svensk kvinna på samma villkor

som för svensk man. Därmed hade Sveriges kvinnor gifvit ett värdigt svar på det ofta upprepade talet om att endast ett fåtal kvinnor önskade att få rösträtt. Likaså bevisades det oriktiga i påståendet att detta förmenta fåtal endast skulle tillhöra den s. k. öfverklassen, ty alla samhällsgrupper voro representerade på listorna, och det från alla delar af landet, utan undantag. Och hvad offervilligheten beträffar i afseende å bidrag till omkostnaderna för petitionen, var den relativt större bland de kroppsarbetande kvinnorna. Mer än en tioöring i bidragskolumnen var säkerligen bokstafiligen änkans skärf. Därom hade de insamlade haft många rörande meddelanden.

Hur petitionen sedan inlämnades i riksdagen, har Dagny redan meddelat. Äfvenså hvilka motioner som väcktes i frågan och deras öde*).

Vi vilja blott i sammanhang härmed påminna om att före frågans afgörande i riksdagen ett väldigt opinionsmöte, besökt af tusentals personer, anordnades den 5 maj af Stockholms F. K. P. R.

Den enorma tillslutningen till mötet, hvartill ytterligare tusental af människor förgäfves sökte tillträde, gjorde ett märkbart imponerande intryck på hufvudstadspressen, som förut mest möjligt sökt att ignorera hela rörelsen. Spaltlånga referat ådagalade ett bestämdt omslag i uppfattningen om det intresse frågan hade tillvunnit sig inom de breda lagren.

När sedan samtliga motioner föllo, var det visserligen en missräkning, att den riksdag, som ville utsträcka rösträtten till ytterligare 600,000 män, ej också skulle vilja visa kvinnan medborgerligt förtroende — men, sanningen att säga, var det väl få af oss, som egentligen hade trott på en önskad utgång. Man fick trösta sig med hoppet om bättre lycka en annan gång, fastän man kände sig nedslagen.

Emellertid fick man ökad fart i arbetet för saken af fröken *Anna Lindhagens* tändande ord vid Stockholms F. K. P. R:s femårsfest 4 juni om att nu måste vi samla oss kring tanken på att 1908 års riksdag skall lösa frågan, och vi måste under arbetet *tro* på att nästa år mötas som kvinnor med medborgarrätt.

Hennes ord upptogos genast af Karlstads-Tidningen i en betydelsefull, ledande artikel, som aftrycktes på många håll. Äfven

*) Se Dagnys h. 3, 4—5.

Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning m. fl. accepterade tanken på att 1908 års riksdag borde ge valrätt och valbarhet åt kvinnorna utan vidare uppskof.

Begäran om valbarhet hade ej officiellt uttalats af kvinnorna själfva förr än på centralstyrelsens årsmöte i Karlstad i januari. Man hade trots försiktigheten bjuda att ta ett steg i sender och därför tillsvidare blott talat om valrätten. Därvid följdes tydligen männens vanliga taktik i dylika frågor

Nu hade emellertid modet och ärligheten växt sig starkare. Den talrikt församlade centralstyrelsenⁱ beslöt sig för att genast utsträcka krafvet till fulla politiska rättigheter på samma villkor som för män.

Vid samma tillfälle framställde fru *Gerda Hellberg* (Karlstad) tanken på ett »kvinnoår» motsvarande mannens värnpliktsår. Hvarje ung kvinna skulle under ett års tid utbildas i allt som hör till hemmets och barnets vård.

Denna idé har slagit djup rot i vida kretsar. Sammalunda gick det den uttalade fordran på valbarhet och på frågans lösning 1908. Den vann också anklång öfverallt i landet.

Att programmet utsträcktes verkade i hög grad stimulerande på de för saken arbetande. Under sommaren reste flera af våra kvinnliga talare ut under sin korta ferietid för att sprida kunskap om saken och för att bilda nya föreningar för kvinnans politiska rösträtt.

Fröknarna *Anna Lindhagen* och *Anna Kleman* (Stockholm) besökte med stor framgång öfre Norrland. Rekordet i snabbhet slogs af fröken Lindhagen, som höll åtta föredrag på åtta dagar och därvid bildade fem F. K. P. R. näml. i *Piteå*, *Luleå*, *Boden*, *Ursviken* och *Skellefteå*, förutom fyra föredrag sedan på nedresan. Nyligen har hon äfven bildat F. K. P. R. i *Söderköping*. Fröken Kleman bildade F. K. P. R. i *Haparanda*, *Neder-Kalix* och *Ljusdal*.

Fröken *Thorhild Malmberg* vandrade till fots 90 mil på 30 dagar, försedd med en ej ringa packning af flygskrifver till utdelning. Hon bildade F. K. P. R. i *Ljungby*, *Elmhult*, *Mariefred*, *Sundbyberg*, *Liljeholmen* och *Sigtuna*. Fil. d:r fru *Gulli Rossander-Petrini* (Växiö) talade på ett ungdomsmöte i *Orsa* midsommardagen. Där fattades den första resolutionen med begäran om lösning 1908. Så reste hon omkring i Siljanssocknarna och bildade F. K. P. R. i *Rättvik* och *Leksand*, liksom förut i *Orsa*, samt förberedde en förening i *Mora*. Fru Petrini har varit en ytterst

anlitad talare på höstens opinionsmöten. Likaså fil. d:r *Lydia Wahlström*, som bildat F. K. P. R. i *Gnesta* och *Grebbestad*. Fru *Augusta Tonning* (Ronneby), södra Sveriges outtröttliga, mest energiska rösträttsförkämpe, bildade på våren F. K. P. R. i *Kalmar*, *Broby* och *Hessleholm*. Under sommaren var hon hindrad af sin stora handelsträdgård att resa ut, men tog skadan igen på hösten och bildade då F. K. P. R. i *Borgholm*, *Oskarshamn*, *Ystad* och *Simrishamn*.

Dessutom inledde fru Tonning raden af F. K. P. R:s politiska opinionsmöten med ett storartadt friluftsmöte i Ronneby, besökt af 1,500 personer. Hon hade tillförsäkrat sig de bästa talarekrafter i fruarna *Petrini* och *Hellberg* samt ledamoten af riksdagens andra kammare, borgmästaren *F. Söderberg* (Karlshamn). Mötet fattade följande resolution:

»Män och kvinnor till ett antal af 1,500, samlade till offentligt möte i Ronneby, uttala som sin åsikt att, då fäderneslandet på mångfaldigt sätt behöfver kvinnans insats i det offentliga lifvet, 1908 års riksdag bör besluta att tilldela svenska kvinnan rösträtt och valbarhet på samma villkor som svenska män, så att de samtidigt med männen komma i åtnjutande af fulla medborgerliga rättigheter».

Denna resolution har sedan antagits på flertalet opinionsmöten, anordnade af F. K. P. R. under hösten.

Det blefve här för långt att nämna hvar alla dessa möten hållits och hvilka som talat. Många af dessa möten ha varit rent af lysande både i afseende å tillslutning, ypperliga tal och högtidlig prägel.

Nog af, ett femtiotal opinionsmöten ha redan hållits i olika delar af landet och flera väntas. Vid de flesta af dessa ha riksdagsmän talat och vid alla har antingen ronneyresolutionen antagits eller ock den i ordalydelsen föga afvikande resolution, som fattades vid Stockholms F. K. P. R:s stora möte i cirkus 17 nov.

Ytterligare ha F. K. P. R. bildats af fru *Frigga Carlberg* (Göteborg) — det västra Sveriges mest nitiska rösträttsarbeterska — i *Lysekil* och *Storvik* af fil. kand. *Anna Grönfeldt* i *Örnsköldsvik*, af fru *Ellen Hagen* (Uppsala) i *Kramfors*, af fröken *Anna Ljungberg* (Stockholm) i *Öregrund*, af fröken *Sigrid Kruse* (Karlskrona) i *Sösådal*, af fru *Klara Lindh* (Gefle) i *Sandviken*, af fru *Berta Bergin* i *Grenna*, af fru *Gerda Hellberg* i *Karlskoga*, af fröken *Nanny Palmkvist* (Helsingborg) i *Alvesta*, af fru *Constance Ström* i *Värnamo*, af fröken *Anna Lidström* i *Arvidsjaur*, af fru *Alma Lindström* (Vaxholm) i *Tingsryd* samt af fröken *Signe Wollter* i *Trollhättan*.

Ett synnerligen lifaktigt arbete för saken har utförts af de social-demokratiska kvinnorna. Ett stort möte i *Folkets hus* anordnades på hösten af Soc. Dem. Kvinnokonferensens arbetsutskott. D:r Gulli Petrini talade och en resolution fattades med hemställan till den soc. dem. riksdagsgruppen att vid riksdagen 1908 inlämna särskild motion om rösträtt för *alla svenska kvinnor på samma villkor som för män*.

Utskottet har äfven utfärdat ett cirkulär till landets 250 arbetarekommuner samt alla politiska och fackliga organisationer med kvinnliga medlemmar med anhållan, att de måtte anordna rösträttsmöten för kvinnorna samt sprida ett uppprop, hvare utskottet motiverar det rimliga och rättvisa i deras fordran på att få sin rösträttsfråga löst samtidigt med männens.

De soc. dem. kvinnorna ställa sig således ingalunda afvisande till frågan. Tvärtom ta de nu den lifligaste del i agitationen för att snart nå målet. Ett stort antal bland dem stodo som bekant länge solidariska med sina män, när dessa ej vågade ta upp kvinnans rösträtt i sitt politiska aktionsprogram af fruktan att det kunde förrycka männens rösträttsfråga, för hvilken de kämpat i 20—30 år.

Bland de soc. dem. kvinnor, som ifrigast rest omkring och talat för kvinnans rösträtt, må nämnas fruarna *Ruth Gustafsson*, *Agda Östlund*, *Kata Dalström*, fröken *Hilma Hofstedt*, fruarna *Hansson* och *Vestdal-Hansson*.

En annan glädjande omständighet är att Frisinnade Landsföreningen på sitt årsmöte i november upptog på sitt program att frågan om kvinnans erkännande såsom fullmyndig medborgare bör bringas till lösning vid 1908 års riksdag.

Frisinnade Landsföreningens förtroenderåd hade före årsmötet mottagit en skrivelse, undertecknad af 101 medlemmar af vår centralstyrelse, med begäran om att Frisinnade Landsföreningen ville uppta i sitt program frågan om kvinnans rösträtt och valbarhet samt arbeta för dess lösning 1908. Förslaget till denna skrivelse utgick från verkställande utskottet, om hvars förtjänstfulla, vidtomfattande verksamhet vi ha åtskilligt mer att anföra.*

* Med år 1906 afgick fru Ann Margret Holmgren som sekreterare i V. U., efterträdd af fröken *Signe Bergman* och senare lämnade fröken Gertrud Adelborg platsen som kassaförvaltare, efterträdd af doktor *Lydia Wahlström*.

Som Dagny's läsare torde erinra sig, antog riksdagen 1907 i och med det hvilande rösträttsförslaget den kommunala valbarhetens utsträckande till röstberättigade kvinnor. De skulle enligt detta förslag bli valbara till alla kommunala uppdrag med undantag af landstinget. Alltså bli antagligen kvinnor valbara till stadsfullmäktige m. m. redan år 1909. Verkställande utskottet ansåg därför tiden inne att i Stockholm anordna kurser i samhällslära. De pågå nu två gånger i veckan under månaderna oktober—maj.

Kursen ledes af frih. *E. Palmstierna*, som välvilligt åtagit sig det mödosamma värfvet. Initiativet till dessa förträffliga kurser, som redan besökas af öfver 300 kvinnor, är taget af Landsförningens ordf., den talangfulla organisatorn, fröken *Anna Whitlock*.

Det är att hoppas att snarlika kurser eller åtminstone enkla, praktiska studiecirklar i samma riktning komma att sättas i gång af många F. K. P. R. I verkställande utskottets nya sekreterare, fröken *Bergman*, har Landsföreningen vunnit en eminent förmåga. Till henne löpa alla trådar. Välvilligt står hon till tjänst för hvar och en med upplysningar, råd och dåd och är därtill en drivande kraft.

Det ser således ganska ljust ut i närvarande stund. Kvinnorna omfatta allt varmare tanken på medansvar i vården af det allmänna. Fler och fler ta till orda för saken och vi ha nu en mängd verkligt framstående kvinnliga talare. Med lugn allvar bereda sig ett stort antal kvinnor för att kunna göra en god insats både i det kommunala och det politiska lifvet, dit de väl inom en nära framtid skola inträda.

När nu två af de politiska partierna stå på vår sida äro vi förvissade om en mycket stor del af Andra kammarens röster.

Hur Första kammaren och de konservativa komma att ställa sig är ännu ovisst. Vi ha dock skäl att i Kungl. Maj:ts utförliga motivering för kvinnans utelämnande ur den kungl. propositionen 1907 läsa ett outtaladt löfte om, att när frågan ej längre kan bli ett hinder för männens rösträttsfråga, intet annat skäl för vidare uppskof från Kungl. Maj:ts sida förefinnes.

Den af 1906 års riksdag begärda utredningen i frågan är ännu icke färdig, men anses dock af de invigde vara så nära sin fullbordan, att den i tid skall kunna föreläggas vederbörande.

Vi ha svårt att tro, att icke Sveriges regering och riksdag skola inse det lyckliga i att ge kvinnorna den rätt, för hvilken

de hittills stridt på det mest mönstergilla, vackra och värdiga sätt. Genom ett afslag skulle intet vinnas, men en bitterhetens sådd kastas in i vår kamp till skada för alla parter.

Vi sluta alltså år 1907 med ljusa förhoppningar om att nästa års riksdag skall vara trogen den svenska riksdagens bästa traditioner. Vår riksdagshistoria talar om mer än ett storslaget prof på ädelt afstående från egna fördelar, när rättvisan kräft detta offer af den lagstiftande församlingens medlemmar.

Det kan ej kallas för rättvisa och likhet inför lag att utsträcka rösträtten till rikets alla män med ett brännmärkande åsidosättande af landets kvinnor, som vore de sämre medborgare än männen, ej värda tro och tillit.

Och dock stå Sveriges kvinnor åtminstone i nykterhet och laglydnad långt öfver männen. Illa skulle det se ut för hemmen, barnen och hela vårt folk om ej kvinnorna vore mer afhållsamma från rusdrycker än männen. Och statistiken säger oss t. ex. ett år att af 74,000 förbrytelser, begångna i Sverige, 70,000 komma på männens syndaregister och endast 4,000 på kvinnornas.

Är ej detta ett mogenhetsbevis så godt som något?

Som sagdt, vi äro laglydiga, nyttiga medborgare, som ha full orsak att fordra rättvisa mot oss. Vi vänta den af de män, som vid 1908 års riksdag skola råda öfver folkets väl. Och vi vänta den af vår nye konung, hvilken valspråk är det vackraste ett statsöfverhufvud kan välja: *Med folket, för fosterlandet.*

*Ann Margret Holmgren,
f. Tersmeden.*

—————*—————

Kvinnlig uppfostran i England.

Ur ett bref till Dagny.

I.

De frågor, som beröra uppfostran och hvad därtill hörer, ha under gångna tider icke kunnat påräkna något allmännare intresse i England. Kanske är orsaken härtill delvis att söka i ett af våra nationalfel; det att vi tro oss på ett eller annat sätt kunna gå i

land med saker och ting utan någon särskild utbildning. Emellertid börja vi nu vakna upp i detta hänseende och inse, att likgiltighet i denna viktiga sak är skadlig för nationen såsom sådan.

Också ha uppfostringsfrågorna på senaste tiden gått framåt med stora steg, särskildt de som röra flickornas utbildning. Det nittonde seklet var af största betydelse så väl i fråga om framsteg som om upptäckter, och icke minst märklig bland dessa senare var — såsom en cyniker nyligen anmärkt — upptäckten af kvinnan. Ända dittills hade kvinnan intagit en helt underordnad ställning i världen och nöjt sig med densamma; nu upptäckte man, att hon kunde ha »rättigheter» och särskilda behof, hvarför man äfven följdriktigt fordrade, att hon skulle få en förnuftig utbildning i sina unga år. De burgna klasserna i England hade slösat mycket på sina söners utbildning men nöjt sig med att skaffa guvernanter åt sina döttrar samt i enstaka fall skicka dem till en fortsättningskola, hvarefter deras uppfostran ansågs fullbordad. Men vi ha gått framåt sedan den tiden, och numera har en flicka samma utsikt till utbildning som hennes bror. Jag menar därmed icke, att man uppfostrar dem sida vid sida. Samskolesystemet tilltalar föga den engelska uppfattningen. Visserligen finnas en del samskolor upprättade af regeringen, men lärjungarna gå sällan kvar i dem längre än till 16 år, och redan före denna tid undervisas gossar och flickor i olika klasser och äro så mycket åtskilda som möjligt. En framstående skolman har uttalat som sin öfvertygelse, att samundervisning vore mycket lämplig till fjortonårsåldern, men sedan utvecklades helt naturligt barnens intelligens på väsentligen skilda sätt, och ehuru flickan i intelligens visst inte behöfde stå efter gossen, löpte den förra risk att öfveranstänga sig, medan den senare lätt kunde förlora en del af sin andliga seghet, ifall de uppfostrades tillsammans. Detta uttalande speglar den allmänna meningen i England beträffande detta ämne. Våra förnämsta skolor äro ej blandade, utan de högre klassernas flickor ha sina egna läroverk.

Till sex eller sju års ålder uppfostras de engelska flickorna som småbarn och äro till allra största delen öfverlämnade i sina sköterskors vård. Då de sluppo ut ur barnkammaren, anförtröddes de vanligtvis förr i världen under ett par år åt en sorts *bonne*, d. v. s. ett mellanting af barnfröken och guvernant. Hvilken aktningvärd och anspråkslös person som helst ansågs lämplig att ägna sig åt barnens första undervisning. Denna åsikt har dess

bättre numera i de flesta fall lämnat rum för den djupare uppfattning, som häfdar, att det vid ingen annan tidpunkt i barnens lif är viktigare att omsorgsfullt välja deras lärare än vid just denna. Det har också öfver hela landet uppstått små Kindergartener, där flickor och gossar få sin allra första undervisning. I en del fall stå dessa skolor i förbindelse med en flickskola i grannskapet; och flickorna öfvergå då till denna, när de slutat sin Kindergarten. De allmänna flickskolorna, som äro spridda öfver hela England, sortera under två olika sällskap: »The Girls' Public Day School Company» och »The Church of England High School Company». Lärjungarnas antal växlar från 150 till 5 å 600. Skolorna äro vanligtvis förträffliga, och deras lärarinnekår står på en hög bildningsgrad. Lekar och kroppsöfningar gynnas mycket, f. n. står hockey högst i gunst. Huslig ekonomi ingår numera i de flesta skolors undervisningsplan. Ett flertal elever genomgå hela skolan, och då de vid omkring 18 års ålder avsluta sin läsning, är deras kunskapsmått så pass stort vid denna ålder man rimligen kan begära. Andra, hufvudsakligen de förmögnares döttrar, lämna skolan vid 14 eller 15 år och komma in vid ett större institut, där undervisning meddelas på samma grunder som vid våra högre allmänna läroverk för gossar. Afgiften vid dessa skolor är hög. Undervisningen är vanligen förlagd till förmiddagen, och eftermiddagen är anslagen till lekar, musiköfningar och läxläsning. En särskild lekledarinna är anställd, lekplatserna äro stora, och flickorna äro under leken iklädda knäbyxor och tunika. En af dessa skolor, High Wycombe, som äfven har historiska minnen förknippade med platsen, är en af de mest förtjusande flickskolor, man kan tänka sig.

Förr i världen var det vanligt att en flicka, sedan hon slutat skolan, sändes endera till Tyskland för musikstudier eller till Frankrike för att öfva sig i språk. Detta är numera icke så allmänt, sedan språkundervisningen i skolorna gått mycket framåt och ett stort antal flickor fortsätta sina studier vid universiteten.

II.

I egenskap af konservativ nation — särskildt när det gäller våra flickor och kvinnor — stå vi nog tillbaka för åtskilliga af kontinentens folk i fråga om att gifva det svagare könet rättigheter och möjlighet till utveckling. I hvad mån det är klokt att i

detta fall hålla den konservativa kursen är naturligtvis en öppen fråga. Också i England göra sig mycket olika meningar gällande i dessa stycken. Ett faktum är emellertid, att intet af de båda gamla universiteten, Oxford och Cambridge, utdelar någon grad åt kvinnor, ehuru de gått så långt, att de tillåtit det tvenne »Colleges» för kvinnor och några »Training Halls» fått byggas vid hvardera universitetet, äfvensom att de kvinnor, som under en tid af tre år vistats vid högskolan, få aflägga samma examina som män; betyg utdelas åt dem, men de få ej taga någon grad.

En opartisk domare måste medgifva, att det ligger något hårdt för kvinnorna i denna anordning. Efter att ha förslösat tid och pengar och underkastat sig samma studier som de manliga studenterna, bli de förnekade en utmärkelse, som har lika mycket värde för dem som för männen. Förhållandet är, att det vid båda universiteten finns ett starkt parti, som helst inte alls skulle vilja ha kvinnorna där. Männen ha ju i hundratals år åtnjutit sina privilegier, och det är som om kvinnorna inte skulle passa in i den gamla ordningen. I någon mån kan man också förstå den exklusiva åskådning, som gör sig gällande vid de båda ålderdomliga lärdomssätena. En gammal akademiker sade nyligen till förf.: »Vi vilja inte ha universitetet förvandladt till flickskola».

Medan Oxford och Cambridge, hur många gånger än frågan varit å bane, stått fast vid sin mening, hafva universitetet i London, de nya landsortsuniversitetet samt de fyra skotska högskolorna ädelmodigt öppnat sina portar och mottagit kvinnor på alldeles samma villkor som män. De följa samma studiekurs och uppnå samma utmärkelser, något särdeles glädjande, i synnerhet för de kvinnor, som genom studier vilja skapa sig en bana. Men Oxford och Cambridge intaga nu en gång en särställning bland Englands högskolor på grund af ålder, storlek och lärdom.

Oxford och Cambridge äro alldeles olika alla andra städer i Storbrittanien och besitta en enastående tjuskraft. De äro gammalmodiga orter, fulla af åldriga byggnader, som framkalla en säregen stämning. Århundraden tillbaka grundlades de af munkar och ha alltsedan fortsatt att vara lärdomscentra. Englands bästa män ha utbildats vid det ena eller andra universitetet och ha fört med sig därifrån en outsläcklig kärlek och vördnad för sitt »alma mater». Det är därför ursäktligt, om de gamla högskolorna icke alltför hastigt upptaga de moderna idéerna, särskildt beträffande kvinnoemancipationen. Till Cambridges ära måste dock sägas,

att det första af alla colleges för kvinnor, det världsberömda Girton College, upprättades där redan år 1869. En vacker, röd tegelbyggnad, öfvervuxen af klängväxter, står det där som ett idealcollege för kvinnor. Medelnsnittsåldern för inträdet är 18 eller 19 år. Sedan den unga flickan genomgått inträdesexamen, måste hon finna sig i att läsa för äran och tillbringa minst 3 år vid universitetet. Hon får inte i likhet med sin broder läsa på vanlig »poll degree», (motsvarande filosofie kandidatexamen), utan måste välja sina ämnen, naturvetenskap, klassiska språk, matematik, historia etc. En kvinna står i spetsen för detta college, biträdd af flera kvinnliga föreläsare. Dessutom komma manliga professorer ut från Cambridge och gifva enskilda lektioner. Flickorna få också tillika med de manliga studenterna bevista föreläsningar i Cambridge. Hvarje student har att bevista ett bestämdt antal föreläsningar i veckan och tar i regeln dessutom några privata lektioner. Vanligtvis är det timantal, som på detta sätt fastslagits, ganska måttligt, så att mycken tid blir öfrig för enskildt studium.

Dagen vid Girton College börjar med morgonbön kl. 8. Efter frukosten begynnes dagens arbete, och studenterna gå till föreläsningssalarna eller sina enskilda studier. Lunch serveras mellan 12—3, beroende på den varierande arbetsindelningen. På eftermiddagen roar man sig i det fria med tennis, golf eller hockey. »The Girton Girl» är ingen blek och förläst student utan delar sina manliga studiekamraters smak för spel och fria lekar. Vanligen utföres sedan ett godt stycke arbete mellan kl. 4 och 6,30, då middagen intages. Flickorna gå också emellanåt in till Cambridge för att besöka sina manliga vänner men skola i så fall vara försedda med »förkläde».

Efter middagen arbetar man åter, men nattarbete är inte gärna sedt af skolans myndigheter. Flickor ur alla klasser, men företrädesvis ur de högsta eller den högre medelklassen, studera vid Girton, somliga med en bestämd bana i sikte, andra för blotta nöjet att studera. Afgifterna belöpa sig 120 £ årligen i ett för allt, undantagandes tvätt och böcker.

Hvarje student har en liten dublett, som af skolan försetts med nödiga möbler, medan alla prydnadsföremål, gardiner, taflor etc. anskaffas af eleverna själfva. Vid slutet af hvarje år hålles examen, men de stora universitetsexamina, The Triposes, äga endast rum vid treårsperiodens slut.

Sällskapslif förekommer äfven i form af diskussionsklubbar, musikaftnar, teaterföreställningar och dans. Men på det hela ter sig lifvet allvarligt nog.

Cambridge har ännu ett kvinnligt college, Newnham, som är ordnad på ungefär samma sätt som Girton, ehuru afgifterna här äro något lägre. Skolan är inrymd i tre särskilda byggnader.

Från kvinnornas colleges i Cambridge föres tanken helt naturligt på dem, som finnas i Oxford. De båda universiteten äro i en mening rivaler, men något slags fiendskap dem emellan existerar ej. Hvert och ett har sina företräden och sina utmärkande drag. Oxford anses af många som en af de vackraste städer i världen. Cambridge är kanske inte fullt så tilldragande, ehuru den del af staden, där de förnämsta byggnaderna äro belägna, i sanning är förtjusande. Oxford är mest berömdt för sina föreläsningar i klassiska språk och litteratur, medan Cambridge är särskildt namnkunnigt i fråga om matematik och naturvetenskap.

Oxfords båda förnämsta kvinnliga colleges äro Somerville och Lady Margarets. De äro senare grundlagda än Girton och Newnham och inte i så stor skala. Ej heller intaga de fullt samma ståndpunkt som Cambridges kvinnliga colleges, men tvifvelsutan kommer deras prestige med tiden att ökas.

Elinor Seaton.

Litteratur.

Kvinnans almanack.

Julen är öfverraskningarnas tid, men ingen föregående jul har medfört en större syrris i julklappsväg än den, som i år under namn af »Kvinnans almanack» för *bara* en krona skänkts åt vår lyckliga allmänhet. Omslagsvignetten ensamt, en kvinnobild med ett hårflöde, starkt påminnande om de ofelbara hårväxtmedlens reklamskyltar, stämmer förväntningarna högt. Och dessa skola ej bli bedragna.

För att först nämna arbetets illustrativa del, har utgifvaren där visat den tvångsfria planlöshet, hvilken med en beundransvärd konsekvens vidmakthållits från första sidan till den sista. Så möter man dragen af kvinnorörelsens koryféeer, från Fredrika

Bremer och Susan Anthony till den politiska rösträttens yngsta banérförerskor; Kata Dahlström, sida om sida med jur. d:r Elsa Eschelsson; med. d:r G. Steénhoff bredvid direktör Claes Wirgin. Då dessa sistnämnda äro de enda manliga individer, som hedrats med en plats i kvinnornas galleri, måste de f. n. vara Sveriges mest framstående män.

Textinnehållet framvisar, som antydts, samma enhetlighet hvad brist på konsekvensens angelangar. Så har, antagligen genom någon distraktion vid adresseringen från afsändarnes sida, en hel del goda uppsatser af flera våra mer framstående sociala märkeskvinnor råkat komma med. Då och då har dock utgifvaren gjort litet hocus pocus med manuskripten, såsom när alla de akademiskt bildade kvinnorna från de 9 fil. doktorerna till de 139 små studentskorna inrangerats bland »kvinnor i statens tjänst». Det kan man kalla är att gå händelserna i förväg!

Alltför ledsn skulle man dock ej varit om fru Frida Steénhoffs bidrag »Brottets gökungar» hänförts till de »ytterst intressanta artiklar», som utgifvaren i ett beklagande obs. förklarat af utrymmesskäl måst uteslutas. Ifrågasättas kan, om ämnet är på sin plats i en publikation, afsedd att »ligga framme». För resten hade författarinnan till »Lejonets unge» ej blifvit njuggt behandlad ändå. Inte nog, att hon fått sin man med — något som inte de andra fruarna fått — utan aforismer ur hennes verk ha med slösande hand utströtts lite här och där i boken, hvarhelst en plats stått ledig bland text eller annonser.

Verkets märkligaste afdelning utgöres dock af det, som är det helas raison d'être, en almanacka med nutida eller gångna tiders utmärkta kvinnonamn, ett för hvar dag på året, med bifogade »glimtar af förkämparnas lifsgärning och mål». Märkas bör, att kvinnonamnen ehuru sparsamt uppblandats med några mer illustra manliga. Att den 1 januari bär Ann Margret Holmgrens namn förvånar ej i dessa rösträttstider, ej heller att hvar och en af ordförandena för våra kvinnliga rösträttsföreningar fått sin särskilda dag; det gör 100 dagar och några till, bara det, och har varit lättvindigt för redaktionen, om än de karaktäriserande »glimtarna» blifvit något enformiga.

Men annars är det väl sörjdt för omväxlingen. Så finner man Kleopatra (för den 21 febr.) vid sidan af Edv. Wavrinsky, Sappho och Heloïse (»en hjältinna i kärlek»), Luther (»en religiös reformator»(!) flankerad af Agathe Backer-Gröndahl och Anna Lundquist (chef för Tjäders byrå). Katarina II har, med hänsyn till hennes höga rang, fått en kavaljer på hvar sida om sig: Bernard Eriksson, arbetare i Grängesberg, och Paul Minck, socialist, hon bör således vara nöjd; om herrarna äro det, lämna vi därhän. Rektor Teofon Säve har däremot alla skäl vara tillfredsställd med sidokamraterna: Ellen Cederström (Hartman) och Harriet Beecher Stowe. Af värdefulla historiska uppgifter kan antecknas, att Lotten von Kræmer på sin sena ålders dag kastat sig in på ett så kräf-

vande företag som att ge ut veckotidningen »Mitt Hem», och Agnes Branting, textilateljen Liciums direktis, har blifvit journalist och socialist, helt säkert en nyhet både för namnets bärarinna och partiet.

Men hvarför slösa med citaten? Alltför många skulle förtaga en del af nöjet, då det är i denna afdelning af almanackan den egentliga öfverraskningen ligger. Nog af, folk kommer att få roligt i jul.

Till arbetet är fogadt ett blad, afsedt att fränskiljas för att afsändas till utgifvaren, sedan därå antecknats förslag till framtida ändringar och tillägg. För att spara postporto tillåter sig undertecknad genast framställa sina önskemål. De lyda:

att den nuvarande utgifvaren afgår;

att af den nya utgifvaren fordras vanlig folkskolebildning;

att en korrekturläsare engageras;

att helst hela publikationen indrages.

*

Till sist ett allvarsord. Naturligen förtjänar ett arbete af en så löjeväckande undermålighet ej ens att uppmärksammas af någon offentlig kritik. Men då utgifvarinnan i ett kringstickadt cirkulär, hvari hon i all naivité och menlöshet avslöjar sitt namn, tillkännager, att hon väntar att tagas på allvar, är det hvar och ens plikt, som är angelägen om kvinnornas anseende, att varna folk för att taga henne på ordet.

L. D.

*

Kvinnorna i Björnsons diktning. Essay af Ågot Gjems-Selmer.

Bokens titel lofvar egentligen för mycket, ty det är blott ett fåtal af den norska skaldens kvinnobilder, som af Ågot Gjems-Selmer behandlas. Egendomligt nog är det förnämligast inom Björnsons senare och för icke norska ögon svagare diktning, som förf. gjort sitt urval. Men skälet är tydligen det, att hon inom densamma funnit de gestalter, som fullkomligast motsvara hennes eget ideal af sann kvinnlighet. Och sedt från förf:s synpunkt är alltså intet att invända mot hennes förfaringssätt.

»Man kan bedöma en diktares etiska betydelse efter den ställning, kvinnorna intaga i hans produktion», säger förf. Och häri har hon innerligen rätt. Mer än i något annat fall visar en man sitt sinnes verkliga gry genom sin uppfattning af kvinnan, och en diktare, hvars inflytande når tusenden, kan verka ödesdiger nog, om denna hans uppfattning är trång eller lågsinnad. Man måste ock ge förf. rätt, när hon yttrar: »Och knappast i någon nu levande diktares arbeten ha kvinnorna intagit en så lysande ställning som hos Björnson». Detta förhållande hör till det, som

verkar försonande i den stora skaldens, men ovederhäftige och skräflande politikerns uppträdande.

En skildring af Björnsons kvinnogestalter kunde alltså blifva verkligt intresseväckande, men Ågot Gjelms-Selmer tycks ej ha de nödiga förutsättningarna och har f. ö. åstadkommit endast ett brottstycke af en karaktäristik. De skildrade kvinnorna äro sedda uteslutande från en synpunkt, den essayens förf. anser vara det centrala i kvinnans själslif: moderskänslan och erotiken, hvilket åter ger henne anledning att framlägga sina tankar om kärlek, äktenskapligt samlif och barnuppfostran i allmänhet. Mycken värme möter en visserligen i boken, men förf:s hänfönda beundran för den berömde landsmannen har låtit henne skrifva en formlig panegyrik öfver Björnson och »kvinnorna i hans diktning» snarare än en kritisk granskning eller förklarande redogörelse. Planläggning och stilkänsla äro osäkra eller rent af obefintliga. Förf. går från det ena till det andra, som om hon skrifvit allt efter som tankarna kommit för henne och kastats ned på papperet utan siktning och ordnande. Lyckade såväl som misslyckade poetiska bilder och talesätt uppträda i »samröre» med i texten interfolierande »hur!» af ibland rent förbluffande verkan. Man kan därför med skäl undra på, hvarför boken öfverflyttats till svenska. Vile någon nödvändigt läsa den, så är norska språket intet öfvervinneligt hinder. Men föranstaltandet af en översättning smakar fjäsk à la litterär skandinavism, hvilket nu borde vara en öfvervunnen ståndpunkt.

Oaktadt arbetets bristfälligheter, kan man dock ur röran upphämta några sanningens guldkorn i form af spridda fina och träffande yttranden. Ett sådant är förf:s påpekande af hur dåraktig kvinnans önskan är att blifva förstädd i allt, ett kraf, som aldrig kan helt och hållet tillfredsställas, men som ofta ödelägger människors lycka. Bättre är det att modigt se sanningen i ögat och med rak rygg bära den ensamhetens börda, som af begynnelsen är pålagd hvar människa. Öfver den omätliga afgrunden mellan själ och själ slår endast kärlek en bro, detta ej blott när det gäller man och hustru, utan äfven i andra förhållanden människor emellan.

Bokens största förtjänst är dess fina och rena anda, dess varma människokärlek och lycketro och dess starka framtidshopp, som väntar, att kvinnorna en gång skola förmå omskapa lifvet till ett bättre och lyckligare tillstånd än under forntid och nutid.

A. U.

*

Mot Höjden, dikter af *Anna H—m Preinitz*.

Den författarinna, som, så vidt det är oss bekant, första gången framträder för offentligheten genom ofvanstående lilla diktsamling, har ett fint öra för versens välljud, och hennes små

sånger ha i allmänhet en otadlig form. En ljus och blid världsåskådning och ett varmt hjärtas allt omfattande kärlek söker sig uttryck genom de enkla sångerna. Något större mått af originalitet kan man väl icke spåra i dem, men samlingen innehåller flera vackra dikter, bland hvilka särskildt förtjäna framhållas »En visa i folkton, den friska Jämtlandslåten», »Skin, vackra sol» samt, bland de religiösa sångerna, »Skall hvad dödsdömdt är på jorden . . .?» En religiös grundton genomgår för öfrigt hela det lilla häftet.

F. E.

*

Det röda inslaget af *Marika Cederström*.

Mot ett hvardagsgrått omslag en röd ros på en hög, rak stängel, omkring den i krans en förväxt refva med törntaggar. Vignetten är tydligen vald i afsikt att verka symbolistisk. I så fall är det fullt riktigt, att den röda rosen, passionens blomma, icke glöder starkare mot sin matta grund; det är den måttligt stora och måttligt glödande rosen, som bäst symboliserar hjältinnans i »Det röda inslaget», fru Dora Jennich, kärlek och dess historias förlopp.

Med en skicklig berättarkonst och en hand, som nästan virtuosmässigt säkert drar upp miljöns konturer, förmår författarinnan att fångsla intresset, om ej sympatien, för de mer eller mindre »salongsfäligt» depraverade individer, bland hvilka handlingen rör sig. I denna artist- och författarevärld är »byta granne» tydligen den mest omtyckta leken, och »när hvar och en tar sin, så tar jag min», men — ingen blir utan. Så väl är det styrdt i denna, den bästa af världar, för att använda det betyg Anna Maria Lenngren en gång i tiden gaf vår jord, — kanske hon hade yttrat sig med något mera reservation, om hon hade känt »Det röda inslagets» författarevärld.

I dess något oroligt växlande förhållanden rör sig Dora Jennich med »själens obotliga ensamhet» inom sig. Hon har visserligen redan haft sin kärlekshistoria med sin man — före äktenskapet, men som detta redan är två, tre år sedan så hafva förhållandena hunnit förändra sig. Och så börjar handlingen i boken med, att hon visar både bildhuggaren, hr Lauritz Damm, och läsaren, hvilket stort intresse hon hyser för förstnämnde herre.

Konflikten är ifrån början ganska klar. Det är fullkomligt tydligt, att Doras vacklande hållning gent emot Damm endast beror på svaghet och feighet och icke på någon inre strid mellan ansvarskänslan gent emot mannen och den vaknande vissheten om, att hon börjat glida ifrån honom.

Emellertid blir hon Lauritz Damms älskarinna. Man har sagt, att skildringen af kärlekslyckan uppe i det lilla huset bland

*

Södra bergen skulle hafva en så särskildt vacker och lätt idyllstämning öfver sig. Mig tyckes, att realismen skorrar väl mycket in i idyllen, och att detaljskildringarna närma sig lika mycket det obehagligas gräns som Lauritz Damms sätt att uttrycka sig vid deras förstasamvaro där uppe, då han utbrister, att han är så »djäfligt tafatt». Jag vet nu icke, om uttrycket kan anses såsom prof på det språk, som i en dylik situation användes inom konstnärskretsar, men idyllstämningen förflyktigar i hvilket fall som helst för att uteslutande ge rum åt en af vämjelse.

Det finnes två värdesättningar, som alltid i viss mån upphäva hvarandra. Den rent etiska värderingen af lifsförhållandena och den skapande konstnärens rätt att till behandling upptaga ett ämne, som vi helst skulle vilja slippa se och höra talas om i lefvande lifvet. Att sätta gränserna för det konstnärliga berättigandet är vanskligt nog, men alltid måste man väl tänka sig, att konstnären skall stå öfver och utanför ett sådant ämne, och att han, om han med sin sympati går upp i det, redan har fallit ned från den ståndpunkt, som är den enda möjliga för att den etiska uppfattningen icke skall känna sig sårad. Det kan kanske förefalla en smula onödigt att anlägga en så pass stor måttstock vid bedömandet af den stackars Dora Jennichs osanna och småfega förhållande. Men det är just författarinnans så tydliga sympati för och vilja till att söka omskapa Dora till något fint och skärt, som icke tål vid den råa verklighetens brutala beröring, hvilket gör hela berättelsen till något motbjudande och oberättigadt. Det är små människor och små förhållanden, som skildras, må vara, men låt då åtminstone det lilla, det osanna, det ansvarslösa vara hvad det är, och låt åtminstone en smula indignation komma till synes öfver att det *är* så lågt och litet. Som den föreligger, gör »Det röda inslaget» tröstlösa intrycket af, att det är alldeles naturligt, att förhållandena äro fyllda af all denna småuselhet, halfhet och feghet. Intrycket förbättras just icke af att den enda person man kan hysa sympati för i boken är Frans Jennich, som blir så grundligt bedragen.

Boken går redan ut i sin andra upplaga. Härmed har ju den läsande allmänheten afgifvit *sitt* omdöme.

E. K—n.

— * —

(Insändt).

Ett inlägg med anledning af Solidar III.

Elsa Törnes tänkvärda artikel om våra måltider har ej kunnat vinna mer än knapp succès d'estime. De stora tidningarna aftryckte den visserligen, och Svenska Dagbladet inbjöd genast till enquête. Men pressens spalter ha nästan uteslutande haft att

återge starka invändningar mot hennes förslag och till och med ofta ett nästan hänfullt bemötande af hennes upprop.

Nu har Solidar III utkommit, och det tyckes som ville man icke rätt sentera den. De svaga punkterna ha framdragits — och hvilken bok har ej sådana! — men för allt det sunda och sanna däri har man ej haft nog uppmärksamhet eller sympati. Detta må bero på, att författarinnan lägger fram fakta, dem de flesta känna, men som ytterst få vilja höra talas om.

Att Elsa Törne däremot varit mindre lycklig, då hon uppdragit de linjer, efter hvilka reformerna i hemmens aflöningsfråga skulle gå, må erkännas. Hon har ju också själf önskat, att olika meningar om sättet för dess utförande skulle framkomma. Jag tvekar därför icke att meddela några tankar särskildt med hänsyn till bokens första del, om »biträdet».

*

Att reformera tjänarinnornas löner i den riktning Solidar antyder, är naturligtvis utförbart. Det vore att hos dessa biträden förutsätta större karaktärsstyrka än man har rätt att påräkna, om de skulle tänkas kunna afstå, äfven mot kontant ersättning, från det *för dem* alltför dyrbara lefnadssättet i det hus, där de vistas. Så länge de *bo* i familjerna och sedan de en gång kommit i åtnjutande af sina nuv. rättigheter, kan ingen ändring däruti ske.

Borde vi alltså ej söka få fram en annan lösning af frågan? Skulle t. ex. ej, om kraftiga viljor intresserades för saken, i hvarje stadsdel kunna organiseras hem, eller *kaserner för husliga biträden*, där dessa mot rimlig betalning erhöles en enkel bostad samt sitt vivre, eller event. tillfälle att tillreda åt sig hvad de behöfde? I lokalens kontor — något motsvarande stadsbudskontoren — skulle familjerna kunna anmäla sig för ett visst antal timmars hjälp af de i hemmet boende, *dagligen* eller *tillfälligt*. Sådana biträden existera visserligen redan och ha alltid, ehuru med svårighet, kunnat »uppletas», uppapperskor, städerskor, skur- och tvätthjälper etc.; men antalet är mycket ringa och de utgöras antingen af kvinnor med hem och barn eller af utslitna gamla gummor, på hvilkas regelbundna hjälp man icke vågar räkna. Unga, friska, pålitliga och dugliga biträden finner man icke i denna kategori. Funnes bostäder med lämplig anordning för dylika biträden, skulle snart god tillgång på dem bli en följd.

Man kan invända att hemmen med denna hjälp blefve ojämnt betjänta af ständigt olika och med husets vanor obekanta personer. Det är ju visserligen en olägenhet; men sannolikt skulle det å ömse sidor ordna sig fördelaktigast, att *samma* personer dagligen betjänade *samma* familjer, och i värsta fall reder sig nog en van person öfverallt med de dagliga hemsysslor, liksom en van kypare kan servera vid hvilket bord som helst.

Förr skulle man sagt, att en sådan anordning ej tillräckligt sörjde för de unga tjänarinnornas moral, i det att den lämnade

dem utan stöd och tillsyn, med oinskränkt frihet samt med *större tillgång på kontanter* än hittills. Men vi veta, att tjänarinnorna numera ej vilja stå under någon sorts förmynderskap och att matmödrar ingenting ha att säga öfver dem — ofta är det dessa senare, som inom hemmet skrifva lagar för de förra!

Kunde alltså detta nya slag af bostäder i ofvan antydda syfte komma till stånd; tror jag att en god tjänst gjorts otaliga husmödrar bland dem, som ej kunna räknas till »de öfre tiotusen» och för hvilka en tjänarinna efter nuv. begrepp är en alltför dryg utgift. Två å tre timmars hjälp kunna de dock *fullt upp* aflöna. Det gäller här verkligen att tänka på den stackars »frun», hvars alla anordningar kritiseras af en anspråksfull tjänarinna, frun som blygt och på omvägar söker få fram sina tvungna inskränkningar, frun som chikaneras och plågas af ständiga nålstyng i form af paralleller med »grosshandlarens» eller »direktörens» i samma hus. Och har värden försummat inreda treflig jumfrukammare, så slipper åtminstone frun bära skulden därför!

I våra tider är det också för de små familjerna mycket opraktiskt att vara nödsakade hysa ett biträde boende hos sig. Och det är ett fruktansvärdt slöseri med arbetskraft, hvilket verkar slappande och demoraliserande på tjänarinnan, när hon ej tages i anspråk för den kvantitet af arbete, hon verkligen är i stånd att prestera.

Timtjänst måste bli framtidens lösen, dessemellan får hvar och en hjälpa sig själf — alltid med undantag för de privilegierade, d. v. s. *de rika*. Därigenom vinnes också en viss likställighet mellan arbetsgifvare och arbetstagare, hvilken, gående i tidens anda, borde minska den spända ställningen dem emellan.

Till detta hastigt skisserade reformförslag i tjänarinnefrågan, skulle kunna fogas en liten tablå öfver, hur jag tänkt mig att de biträdande fördelaktigast kunde ordna sitt arbete. Men mitt intresse gäller nu i främsta rummet »fruarna», de små hemmens chefer, emedan deras konjunkturer f. n. stå lägst.

A. C.

———— * ————

Föreningsmeddelanden.

Stipendieinstitutionen.

Till ansökan innan 15 februari 1908 finnas hos stipendienämnden följande stipendier:

- 600 kr. för universitetsstudier (fritt stip.);
- 400 » » utbildning till bibliotekarie (Stockholms stip.);
- 260 » » sjukvårdskurs (Västerbottens stip.);
- 325 » » studier vid universitet eller högskola (Norrbottens stip.);

- 200 kr. för gymnastikkurs (Västernorrlands stip.);
 300 » » kurs vid högre lärarinneseminarium (Södermanlands stip.);
 200 » » kurs i huslig ekonomi (Jämtlands stip.);
 260 » » kurs i trädgårdsskötsel (Kopparbergs stip.);
 400 » » ordnad kurs i späda barns vård (Örebro stip.);
 225 » » kurs vid folkskolelärarinneseminarium (Västmanlands stip.);
 400 » » » » » (Värmlands stip.);
 200 » » slöjdkurs vid Nääs (Uppsala stip.);
 200 » » » » » (Östergötlands stip.);
 225 » » kurs vid Tekniska skolan i Stockholm (Blekinge stip.);
 225 » » kurs vid Rimforsa landthushållningsskola (Gottlands stip.);
 200 » » utbildning till lärarinna i väfnad (Jönköpings stip.);
 200 » » sjukvårdskurs (Kristianstads stip.);
 200 » » bokbinderikurs (Malmöhus stip.);
 200 » » kurs i frukt och grönsakers inläggning (Bohus o. Göteborgs stip.);
 200 » » ordnad kurs i fjäderfäskötsel (Bohus o. Göteborgs stip.);
 200 » » kurs vid folkskolelärarinneseminarium (Älfsborgs stip.);
 260 » » kurs vid Högre lärarinneseminarium (Skaraborgs stip.).

Närmare upplysningar angående stipendierna lämnas af stipendieinstitutionens sekreterare fröken Mathilda Silow, som träffas emellan kl. 11—1 efter 1 januari i sin bostad 6 Tegnérilunden, Stockholm.

*

Skrivelse angående de kvinnliga extra ordinaries lönefråga.

Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse, som under flera år med intresse och uppmärksamhet följt de kvinnliga extra ordinaries inom ämbetsverken lönefråga, anhåller härmed vördsamt att få göra några erinringar med anledning af det förslag, som föreligger i Löneregleringskommitténs underdåniga betänkande rörande »fastare anställning för vissa biträden hos statens ämbetsverk och myndigheter».

Under diskussionen i Riksdagen med anledning af 1906 års motion om »skrifvelse till K. Maj:t ang. verkställande af utredning huruvida och i hvad mån personer, som vore hos statens ämbetsverk och myndigheter på ett stadigvarande sätt sysselsatta med skrifgöromål och dylika sysslor, måtte kunna erhålla fastare anställning, äfvensom för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill denna utredning kunde föranleda», förekomma uttalanden, som väckte förhoppning om en lycklig lösning af den viktiga existensfrågan för de 291 ständiga biträdena vid statens ämbetsverk. Talarne voro nämligen eniga i att framhålla, att den kvinnliga arbetskraften inom ämbetsverken visat sig oumbärlig och att då staten behöfde den, det vore både rimligt och rätt att staten tillgodosåge sina biträdens berättigade intressen.

Vid genomläsandet af Löneregleringskommitténs förslag känner man sig dock tyvärr besviken. Den *fasta anställning* för de kvinnliga biträdena, som man hoppades skulle blifva en följd af det så godt som enhälliga vittnesbördet från ämbetsverken om behovet af den kvinnliga arbetskraften, föreslås visserligen äfven af Löneregleringskommittén, men i en sådan form, att dess värde betydligt reduceras. Kommitténs förslag i denna punkt kan

nämigen ingalunda anses motsvara en ordinarie tjänstemans fasta anställning, hvilken, såsom en naturlig följd medför bibehållen aflöning under sjukdom och semester samt rätt till pension. Löneverigeringskommitténs förslag däremot innebär, att de kvinnliga tjänstinnehafvarna, hvilkas aflöning af kommittén icke uppdelas i lön och tjänstgöringspengar, utan betecknas med ordet *arfvode*, »skola äga att under högst 3 månader af ett och samma kalenderår såsom sjukhjälp bibehålla $\frac{2}{3}$ af belöpande arfvode»; vid långvarig nedsättning af arbetskraft skola de kunna afskedas, möjligen med erhållande af årligt understöd, och — den ordinarie tjänstemannens *pension* är för det kvinnliga biträdet utbytt mot *ålderdomsunderstöd*, utgående med 50 % af medelbeloppet af bitrådets fasta arfvode under den sista 5-årsperioden. Man kan icke undgå att finna, att sättet för dessa förmånens utgående mera liknar en form af välgörenhet — än ett utslag af rättvisa.

Hvad återigen den af Löneverigeringskommittén föreslagna aflöningen beträffar — varierande mellan 1,200 och 1,800 kr. — framträder dess otillräcklighet synnerligen bjärt. Kommittén citerar själf i sitt betänkande ett par uppgifter å i Stockholm gängse lefnadsomkostnader, som oaktadt iakttagandet af stor sparsamhet och utan att utgifter för kläder, förströelser m. m. däri inbegripits, dock uppgå till resp. 1,330 och 1,250 kr. Det förefaller då besynnerligt, att kommittén ansett sig för fast anställda biträden, med 6 timmars dagligt arbete, böra föreslå en begynnelse-lön, som i den samhällsställning, de kvinnliga biträdena inneha, icke kan bereda dem anständig bärning, än mindre hvad till lifvets vederkvickelse hör. Det synes icke vara hvarken med statens värdighet eller med dess bästa förenligt, att aflöna de kvinnliga tjänstinnehafvarna så otillräckligt, att de endast genom umbäranden, som i förtid tära på arbetskraften, eller ock genom tillskott af extra förtjänst samt hjälp från föräldrar eller andra närskylda personer kunna få debet och kredit att gå ihop. Mången äger dessutom icke sådana hjälpkällor, utan är måhända icke blott själförförjare utan måste äfven deltaga i föräldrars och syskons underhåll.

Egendomligt synes det ock, att då den utredning, som kommittén ävägabragt, utvisar af hvilken synnerligen skiftande art de kvinnliga biträdenas arbete är, kommittén icke ansett sig böra anslå högre begynnelse-lön för högre kvalificerad arbete, utan endast föreslagit minimi- och maximibeloppen, resp. 1,200 och 1,800 kr., inom hvilken ram ålderstillägen äro afsedda att utgå.

Vårt land står före de flesta andra länder beträffande erkännandet af kvinnoarbetets berättigande. Den arbetande kvinnan, hvad klass hon än må tillhöra, hålles här högt i ära. Men kvinnoarbetets ekonomiska sida har hittills ställt sig i hög grad ogynnsamt. Att detta är en faktor, som fördröjer en lycklig och sund lösning af kvinnofrågan, har Fredrika-Bremer-Förbundet tillfälle att på nära håll iakttaga. Förbundets styrelse känner sig därför också manad att, när afgörandet af en kvinnlig lönefråga ifrågavarande artföreligger, framhålla huru viktigt det är att staten går i spetsen för en reform i afseende på den gängse värderingen af kvinnoarbetet. En sådan åtgärd skulle utan tvifvel äfven visa sig vara till statens eget bästa, ty, för att citera ett yttrande, af den för telegrafverkets omorganisation tillsatta kommittén: »en fullgod ersättning för förrättadt arbete och utsikten

att för nedlagd energi och duglighet vinna ett fullgodt ekonomiskt underlag är hufvudbetingelsen för att äfven ett fullgodt arbete skall framkallas, och tillgodogörandet af denna erfarenhet blifver därför äfven första villkoret för att det i verklig mening billigaste arbetet skall ernås».

På grund af hvad ofvan anförts vågar Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse vördsamt hemställa, att i den kungliga propositionen till Riksdagen, följande kraf med afseende å de kvinnliga biträdenas ställning måtte framhållas:

- 1) beredande af *fast anställning* på enahanda villkor som för tjänstemän på ordinarie stat med därmed sammanhängande förmåner beträffande bibehållande af lön under semester och sjukdom, samt *rätt till pension*;
- 2) högre lön för högre kvalificeradt arbete, så att aflöningen utgår i förhållande till arbetets art och kompetensfordringar.
- 3) begynnelselörens, äfven den lägsta, sättande till sådant belopp, att löntagaren må erhålla fullständig bärning af sitt arbete.

Stockholm den 12 dec. 1907.

*

Från F. B. F.:kretsen Malmö—Lund med omnejd ingå täta rapporter om en liflig och mångomfattande verksamhet.

Så är att anteckna tvenne kretssammanträden i Lund under fru Anna Lewenhagens ordförandeskap. Det första å Industrirestaurangen, där romanen »Onkel Toms stuga och dess författarinna, mrs Harriet Beecher-Stowe» var ämnet för aftonens föredrag af fröken Anna Eurenus, hvarpå följde ett angenämt sällskapligt samkväm. Det andra sammanträdet ägde rum den 3 dec., hvarvid diskuterades upprättande af en »yrkesskola för hushållsgöromål» med syfte att utbilda de barn, som sluta folkskolan i tredje och fjärde klasserna, i enklare hushållsarbete. Diskussionen inleddes af fröken Hanna Nilsson i Lund. För frågans utredning tillsattes en kommitté, bestående af fröken Ebba Lindencrona, Malmö, folkskollärare N. Lundahl, fröken M. Ljunggren, fru Nanny Bergendal, fröken Hanna Nilsson, fru Signe Holmström och kapten J. Crafford, alla i Lund, samt folkskoleinspektör S. Stadener, Malmö. Vidare diskuterades upprättande af *En tidsenlig yrkes- och husmodersskola* för länet, hvilken fråga inleddes af auditor Uggla, Lund, och hvarvid föreslogs att omorganisera Praktiska hushållsskolan i Lund till en sådan skola. För frågans utredning tillsattes en kommitté, i hvilken invaldes auditor Uggla, fru C. Valberg, fröken H. Malmström, fröken Lissie Möller och disponenten Thimberg, alla i Lund, d:r L. Holmström å Hvilan, friherrinnan H. Coyet å Torup samt fru E. Tesch och fröken H. Löfberg i Malmö.

Kretsen har för öfrigt haft ett sammanträde i Malmö å Frimurarlogen, under ordförandeskap af fröken Ebba Lindencrona, med ändamål att diskutera frågan om *Kvinnan och småbruket*.

Fru Anna Söderström inledde diskussionen i förenämnda ämne genom att framhålla, huru småbrukarerörelsen, ett af uttrycken för den fosterländska strömning, som karaktäriserar vår tid, ej kan gå framåt, om ej landtfläckans uppfostran anlägges mer rationellt och tillfälle gifves

för småbrukarhustrur till vidare utbildning, exempelvis i ladugårdsskötseln, fjäderfäafveln och trädgårdsskötseln. Utom vikten af den ekonomiska sidan framhöll inledarinnan att med vidgade vyer och insikter följer också ökad inflytande inom hemmet, och det är där kvinnan skall göra sin viktigaste insats för fosterlandets och mänsklighetens utveckling.

Efter diskussionen beslöt kretsmötet, på förslag af sekreteraren Leufvén, att uttala sig för att teoretisk undervisning bör i utsträckt grad komma småbrukarhustrurna till del, företrädesvis genom ambulerande kurser.

Efter förhandlingarnas slut vidtog samkväm.

*

F.-B.-F:s Linköpingskrets. Inom Linköpingskretsens ungdomsklubb A. T. har under hösten anordnats en skolkökskurs för medlemmarna. Densamma, som ledes af en ex. lärarinna, utsänd af Svenska sällskapet för nykterhet och folkuppfostran, äger rum på kvällarna kl. 6—10 och har ett antal af 15 deltagare. Utom skolkökskursen hålles äfven en demonstrerande husmoderskurs, hvilken besökes af 14—16 deltagare. Det ena af klubbrummen är apterad till skolkök och i detta är den från Bjerka-Säby lånade köksattiraljen uppställd. Arbetet i skolköket bedrivs med lif och lust, och belåtenheten med dess anordnande är mycket stor.

Årsdagen af ungdomsklubbens öppnande den 25 nov. 1905 högtidlighölls med en enkel festlighet söndagen den 24 nov. Styrelsens medlemmar, för klubben intresserade eller i klubbens arbete deltagande personer samt klubbmedlemmar till ett antal af 40 hade infunnit sig. Sång, tal och uppläsning upptog programmets 12 nummer. Efter några timmars angenäm samvaro afslöts festen med afsjungande af psalmen 434.

*

Val af funktionärer inom F.-B.-F:s styrelse för år 1908 förrättades vid styrelsens sammanträde den 16 dec. Till ordförande återvaldes fru Agda Montelius; till vice ordf. efter prof. C. G. Rosén, som vid årsmötet uttalat sin önskan att afgå, utsågs fil. dr. Lydia Wahlström. Som t. f. sekreterare tillsattes fröken Anna Gustafson, då fröken Sigrid Ulrich undanbedt sig återval; till kassaförvaltare omvaldes fröken Caroline Wahrolin. Samtliga förvaltningsutskottets medlemmar återvaldes, nämligen: fruarna Montelius och Höjer, fröknarna Björklund, Dahlgren, Engström, Silow, Wahrolin och Ulrich.

*

Whitlockska stipendiet för 1908 har för fortsatta studier tilldelats fil. kand. fröken Emilia Fogelklou.

—*—

Från skilda håll.

Telegrafisternas pensionsfråga.

I oktober detta år ha af telegrafisterna till konungen inlämnats en skrifvelse, hvori hemställdes att för den kommande riksdagen måtte föreslås en sådan ändring i det för tjänstemän vid telegrafverket fastställda aflöningsreglementet, att för de kvinnliga tjänstemännen följande pensionsbelopp fastställas: 1,800 kr. för kommissarie af 5:te lönegraden; 1,600 för föreståndare för katalog-expeditionen; 1,500 kr. för kommissarie af 6:te lönegraden; 1,400 kr. för kassör af första lönegraden; 1,350 kr. för kommissarie af 7:de lönegraden, telegrafist, kontorsskrivare, kassör af 2:dra lönegraden och vaktföreståndare.

Det är med anledning af den senaste löneregleringens fastställande af den kvinnliga personalens pension till det gamla beloppet af endast 1,200 kr. de petitionerande vända sig till kungl. m:t med en begäran om förmånligare villkor.

»Det torde icke kunna anses från den kvinnliga personalens sida förmätet», heter det i skrifvelsen, »eller i och för sig förvärande, om denna personal trots sig kunna förvänta någon förhöjning, särskildt i betraktande af den så nära till hands liggande jämförelsen med de kvinnliga postexpeditörerna, hvilka redan i lägsta lönegraden tillförsäkrats en pension enligt allmänna pensionslagen af 1,350 kr. årligen.»

Vidare motiverar telegrafisterna sin begäran om någon förbättring i sina pensionsförhållanden genom att betona, att de »icke i jämförelse med sina manliga kamrater sträckt sina förväntningar till tillämpandet af grundsatsen »lika lön för lika arbete», utan funnit sig däri, att aflöningen bestämts af de sociala förhållanden, som sägas nödvändig göra högre aflöning, då tjänsten skötes af en man, än om samma tjänst skötes af en kvinna. Men utan att undersöka denna fråga, tro de sig dock hafva rätt säga, att dessa sociala förhållanden näppeligen i samma grad ställa mannen i en ekonomiskt ogynnsammare ställning än kvinnan vid den ålder, då pensionen erhålles, och att således pensionerna borde utgå med mera närstående belopp än hvad aflöningarna gjort under den tid båda varit i tjänst. — Den afgörande synpunkten blir dock gifvetvis den, »att pensionen så sättes att den uttjänsta telegrafisten kan lefva sitt återstående lif utan allt för stora bekymmer».

*

»Föreningen af kvinnor i statens tjänst». En sådan förening är nyligen bildad med ändamål att verka för gemensamma intressen. Föreningens första åtgärd har varit upprättande och aflåtande af en skrifvelse

till k. m:t, hvori anhålles, att i stället för de af den k. kommittén föreslagna begynnelse- och slutlönerna för kvinnliga statstjänare å respektive 1,200 och 1,800 kr. följande bestämmelser skulle gälla: De kvinnliga statstjänarna (i de centrala ämbetsverken) indelas i två grupper: grupp I, omfattande kontorsskrifvare, hvilka hafva en begynnelselön af 1,500 kr. och en slutlön af 2,100 kr., samt grupp II, omfattande bokhållare, hvilka hafva en begynnelselön af 2,100 kr. och en slutlön af 2,700 kr.

Dessutom böra samtliga kvinnor, som äro anställda vid nämnda ämbetsverk såsom ordinarie arbetskraft, icke anställas »fast», såsom den k. kommittén föreslagit, utan på ordinarie stat i likhet med de manliga kollegerna och med fullkomligt samma ställning som dessa.

Vidare borde de kvinnor, som längre eller kortare tid varit anställda i statens tjänst, redan från den nya löneregleringens ikraftträdande få tillgodoräkna tjänsteår i löneafseenden ända från den tid de vunnit fast anställning vid respektive ämbetsverk.

*

88 st. kvinnliga telegrafkommissarier hafva i början af dec., i enlighet med förra riksdagens beslut, blifvit utnämnda inom Telegrafverket. Då riksdagen bestämde antalet poster af detta slag till 100, böra inom kort de återstående 12 utnämningarna vara att förvänta.

*

De kvinnliga posttjänstemännens pensionering. Sedan innevarande års riksdag bifallit förslaget om pensionsrätt åt kvinnliga posttjänstemän, som innehafva ordinarie anställning i postverket, har generalpoststyrelsen förklarat sig hafva för afsikt att för en hvar kvinnlig posttjänsteman, som innehar förordnande att t. ex. vara postexpeditör och som förklarar sig villig att underkasta sig bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension, utfärda konstitorialt att från 1908 års ingång vara postexpeditör vid postverket, så att vederbörande därigenom blifva pensionsberättigade som ordinarie tjänstinnehafvare.

*

Post skriptum!

Föreningen Dagny bildad.

På ett möte i Landbruksakademiens hörsal den 20 december konstituerades Föreningen Dagny med ändamål att utgifva *en veckotidning för den svenska kvinnorörelsen*. Till den nya Föreningens ekonomidirektör utsågs fröken Stina Quint. Öfriga ledamöter i styrelsen blefvo fröknarna Staël von Holstein, H. Lidner och S. Björklund med fru L. Hellström och fröken S. Leijonhufvud som suppleanter.

Till representanter för F.-B.-F. hade af dess styrelse förut valts fru A. Montelius och doktor L. Wahlström med fröken A. Thorstenson som suppleant.

* ————— *

Böcker insända till Fredrika-Bremer-Förbundet okt.—dec. 1907.

- K. W. Appelberg:** I vår tids lifsfrågor: Bibelkritiken af *John Personne*. 3:dje upplagan.
- Beijers A.-B.:** *Regulus*, Fågelkåserier. — *Glass, Louise*, I kråknästet. — *Kingsley, Charles*, Heroerna.
- Wilh. Billes A.-B.:** *May, Karl*, Genom vilda Kurdistan. — *Frenssen, Gustaf*, Jesu lif. — *Berg, C. O.*, Kalle Hjelm's barndomsminnen. — *Spyri, Johanna*, Wiseli finner rätta vägen. — *Bret Harte*, Ödemarkernas barn. — *Burnett, Hodgson Frances*, Louisiana. — *Dahn, Felix*, Bissula.
- Albert Bonnier:** *Granqvist, Ida*, Fadersgärning. — *Larsen, Karl*, En modern hvardagshistoria. — *Gjems-Selmer, Aagot*, Kvinnorna i Björnsöns diktning. — *Tinayre, Marcelle*, Syndens näste. — *Wahlenberg, Anna*, Sömngångerskan. — *Nilsson, Christina*, I skärselden. — *Söderberg, Hilma*, Höga visan. — *Geijerstam, Gustaf af*, Den eviga gåtan. — *Böhme, Margarete*, Dida. — *Lundegård, Axel*, Drottning Filippa. — *Mari Mihi*, Junkern utan land. — *Key, Ellen*, Tankar. — *Cederström, Marika*, Det röda inseglet. — Verdandis småskrifter 148—153. — *Strindberg, August*, Taklagsöl. Syndabocken. — *Branting, Anna*, Romresan. — *Wiggin, Douglas Kate*, Rebecka från Solbacken. — *Lassen, Helene*, Storvoven och Lillvoven. — *Wells, H. G.*, Världarnas krig. — *Aurelius, B. O.*, och *Kihlén, C.*, En bok för nattvardsbarnen. — *Stenberg, Aina*, Sagan om Hans och Greta. — *Adelborg, Ottilia*, Bilderbok. — Snöflingan 1907. — *Kuylenstierna-Wenster, Elisabeth*, Ädelt vildt. — *Fallström, Daniel*, Bläeld. — *Larsson, Carl*, i By, By och Bonde. — *Lagerlöf, Selma*, Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige. 2:dra bandet.
- Evangeliska fosterlandsstiftelsen:** Psaltaren. — Nya testamentet. — *Breitenstein, Jules*, Lidandets hemlighet. — *Danielsson, A. G.*, Skildringar ur Gondernas lif. — *Ärnström, D. A.*, Den ostympade bibeln. — Lifvet af Guds ord. — *Riggenbach, D. Eduard*, Jesu uppståndelse. — *Grützmacher, Richard H.*, Den jungfruliga födelsen. — Julkärften. — Julgäfvän. — Frideborg. — Varde ljus. — *A. S-g*, I stämningstunder. — *Hempel, Theodor*, Femton andliga sånger. — *Brochmann, J. H. H.*, Fader vår. — *Keller, S. Pastor*, Vägen till lycka. — *Fries, N.*, Vid Fyrbåken. — *Rodén, K. G.*, Mensa. — *Kolmodin, A.*, Världsmissionen. — *Kastman, Carl*, Fredrik Wilhelm Dörpfeld. — *Hackewitz, Lili von*, Tåresådd och glädjeskörd. — *Råbergh, Herman*, Minnen och erfarenheter. — *Margrethe*, Säterstugan. — *Hammarsten, Fr.*, Tankar.
- Folkskolans barntidnings förlag:** Julklappen. — Guldslottet. — Lilleputt. — Trisse.
- A.-B. Folkskolans vän:** Lilla Sessan. — Hemmets kalender. — Snöhvit. — Julklockan.

- C. E. Fritzes A.-B.:** *Nyblom, Helena*, Högvalla. — *Nordling, Johan*, Siljan.
- Hugo Geber:** *Hemsley, Samuel*, Bland franska arbetare. — *Marcus M.*, Svensk arbetarlagstiftning. — *Vandervelde, Emile*, Socialistiska studier. — *Riis, Jakob A.*, Theodore Roosevelt. — Vi och vår nästa. Ur Emersons essayer. — *Norlind, Tobias*, Beethoven. — *Lidfors, Edward*, Dante. — *Fogelklou, Emilia*, Frans af Assisi. — *Åkerhielm-Quiding Annie*, De gamlas roman. — *Engelke, Jenny*, Fru Patronessan. — *Wahlström, Lydia*, Nya nutidsfrågor. — *Fechner, G. Th.*, En liten bok om lifvet efter döden. — *Lund, Nils Wilhelm*, Stranden. — *Gräbner, G. A.*, Robinson Crusoe. — *Villomaria*, Älfvaleyk.
- C. W. K. Gleerup:** *Orczy, Baronessan*, Den röda nejlikan. — *Strang, Herbert*, Samba.
- E. V. Hellström:** *David Stearns, William*, Kungabruden vid Euftrat. — *Eriksson, Gustaf*, Fjällstarr. — *Farbror Järker*, Barnens egen julbok. — *Skog, Johan*, När dagen svalkas. — *Fogtmann, Adolphine*, En julgäfva. — Drottning Margaretas lillsven. — Vinterny. — Blomster vid vägen. — *A. L. O. E.*, Martin Luthers lefverne. — *Feuvre, Anyle*, Hans lilla dotter. — *Grane, Hillis*, Petronella, Mary och skolfröken.
- Lars Hökenbergs förlag:** *Wide, Elna*, Kamraterna på Forsbro. — *Spann, Gudrun*, Anna-Stina och »Sipporna». — *Hermelin, Olof*, Från svenska bygder.
- A.-B. Ljus förlag:** *Fitinghoff, Laura*, Barnen ifrån Frostmofjället.
- P. A. Norstedt & Söner:** *Dahlman, Axel*, Tal och föredrag inför ungdomem. — *Reuter, O. M.*, Djurens själ. — Allmanack för alla 1908. — Småhemmens kalender 1908. — *Ernst, Otto*, Asmus Sempers ungdomstid. — *Lie, Bernt*, Pojkdaggar. — *Lobedang, Arnold*, Nanki-Poe och Boxarne. — *Wahlström, Lydia*, Erik Gustaf Geijer.
- A.-B. Sandbergs bokhandel:** *Törne, Elsa*, Hemmens lönerreglering.
- Fr. Skoglund:** *Thorburn, Mildred*, Brummelberg. — *Elmblad, Sigrid*, Sommarby och vinterskär. — *Oterdahl, Jeanna*, Det röda huset. — *Knutson, Anna*, Göte och Snottra. — *Nesbit, E.*, Amuletten. — *Milow, Mary*, Fem flickor. — *Ullman, Gustaf*, Ledigs Algot.
- W. Schultz:** *Wyckoff, Walter A.*, Bland arbetare i Amerika. 2:dra del.
- Wahlström & Widstrand:** *Lee, Vernon*, Genius Loci. — *Brierly, J.*, Vårt gemensamma lif. — *Roos, Anna Maria*, Syster Dione. — *Gribble, Francis*, Madame de Staëls roman. — *Forsslund, Karl Erik*, Djur. — *Lewenhaupt, Caroline*, Lefnadsvishet. — *Granlund, Sten*, Skärfvor. — *Huck, Leber*, Ligapojken Eros. — *Svanström, Gustava*, Drömmen om morgonstjärnan. — *Waldeck, Ankan II.* — *Dahlgren, Lotten*, Ur Ransätters familjearkiv.

SVEA SVENSSON,

— **JUVELERARE,** —

16 Birger Jarlsgatan, STOCKHOLM.

Nyaste, modernaste och största urval

— GULD-, SILFVER- och NYSILFVER. —

R. T. 11706.

A. T. 15228.

Kvinnligt Yrkesregister

4:de årgången

utkommer på nyåret 1908

i väsentlig anslutning till publikationens grundidé:

att sprida kännedom om vårt lands på olika områden arbetande själfständiga kvinnliga yrkesutöfvare för att därigenom göra det allt mera växande kapitalet af kvinnlig arbetskraft, kunskaper och yrkesskicklighet i vidsträcktaste mån fruktbärande.

I planen för arbetet ingår numera också att söka lämna upplysning dels om reformer och framsteg inom den del af lagstiftningen, som närmast rör kvinnornas intressen, dels i en del hygieniska frågor, särskildt sådana som afse hemmen.

*Såsom en lätt öfverskådlig uppslagsbok till vägledning vid efterfrågan på kvinnligt arbete våga vi anbefalla **Kvinnligt Yrkesregister** i allmänhetens benägna hägkomst.*

***Kvinnligt Yrkesregister**, pris en krona, erhålles i alla boklädor samt å Expeditionen, Regeringsgatan 46, där adresser och meddelanden för **Kvinnligt Yrkesregister** samt prenumeration å detsamma emottagas hvardagar 10—4.*

***Kvinnligt Yrkesregisters** Redaktion och Expedition, Regeringsgatan 46, Stockholm.*

Prenumerationsanmälan

— af —

Veckotidningen DAGNY.

Dagny, utgifven genom Fredrika-Bremer-Förbundet af Ekonomiska Föreningen Dagny, under redigerande af fröken Ellen Kleman, utkommer under 1908 med sin 1:sta årgång och anmäles härmed till prenumeration. Tidningen vill, med uppehållande af kontinuiteten med den nu nedlagda tidskriften af samma namn, verka såsom organ för den svenska kvinnorörelsen. Höjd öfver parti- och klassintressen vill tidningen arbeta för kvinnornas höjande i socialt, politiskt och etiskt, såväl som i rättsligt och ekonomiskt hänseende. Vid sidan af artiklar och uttalanden i diverse kvinnofrågor och spörsmål för dagen kommer tidningen att innehålla kortare historiska uppsatser, minnesteckningar och biografier, litterära öfversikter och litteraturanmälningar, kåserier i dagsfrågor samt utländska korrespondensartiklar.

Alla bidrag till och meddelanden rörande tidningen böra ställas till **Veckotidningen Dagnys Redaktion**, Drottninggatan 54, Stockholm.

Dagny utkommer hvarje torsdag i ett häfte på 12 à 16 sidor.

Priset för helt år kr. 4:50, halfår kr. 2:50, kvartal kr. 1:25. Lösnummer 10 öre.

Prenumeration sker å alla postanstalter i riket.

Veckotidningen Dagnys Redaktion,
Stockholm.